

DUNĂREA DE JOS

consiliul județean galați ● centrul cultural „dunărea de jos“

246
SEPTEMBRIE
2022

Scoala de Arte

2022 - 2023

revista

DUNĂREA DE JOS

EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI

PREȘEDINTE: Costel FOTEA

CENTRUL CULTURAL DUNĂREA DE JOS

MANAGER: Vali Viorel SANDU

REDAȚIA:

Redactor șef: Florina Zaharia

Redactori: Alina-Simona Dragomir, Laura Dumitrache,

Eduard Mihalcea, Adrian Doru Nica, Costel Radu.

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate. Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook: *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se regăsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Str. Domnească, nr. 61, cod: 800008, tel. 0236418400, fax. 415590,

e-mail: office@ccdj.ro

ISSN: 1583-0225

Revista poate fi procurată de la sediul redacției.

Aceasta poate fi citită integral și gratuit în arhiva sa:

https://www.ccdj.ro/editura_revista.html

TRECUTUL ARE UN NOU VIITOR

Cooperare transfrontalieră pentru valorificarea patrimoniului cultural din
Galați, România și Hîncești, Republica Moldova

FLASH MOB-ul șevaletelor

100 de șevalete

100 pictori (profesioniști și amatori)

o singură temă

Activitatea se va desfășura concomitent în
Galați, România și în Hîncești, R. Moldova
20 dintre lucrările realizate vor fi expuse la sediile partenerilor

Școala de Arte

Doru Cimpoeru -șef secție
acordeon, orgă electronică

Viorica State
acordeon, pian

Mihai Susma
chitară

Ovidiu Bulgaru
percuție, pian

Capră Angelica
pian

profesorii Școlii de Arte
Centrul Cultural „Dunărea de Jos”
an școlar 2022-2023

Olga Chiciuc
pian

Ciobotaru Eduard
vioară

Doru Roșca
saxofon

Emilia Savu
canto muzică ușoară

Angelica Stanciu
canto muzică ușoară

Mișela Sandu
canto muzică ușoară și populară

Mișela Velicu
canto muzică populară

Olimpia Ștefan
pictură

Raul Popa
grafică

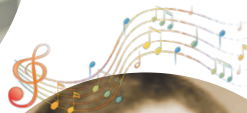
Teodora Codreanu
fotografie

Gabriel Nistor Enache
actorie

Paula Sima
dans sportiv și de societate

Iacob Gheorghe
teorie și solfegii

Mihai CIMPOI

Un paznic al grădinii noastre

Viorel Dinescu

Pentru cei care se încumetă să citească zodiile cam tulburi ale literaturii românești contemporane, personalitatea academicianului Mihai Cimpoi se profilează ca unul din cele mai semnificative repere ale spiritualității autohtone și ale demnității unui popor strivit de veacuri în menghina unor năvăliri barbare de la Răsărit și Apus, căzute pe capul nostru ca o diavolească pedeapsă pentru că suntem mai buni și mai blânzi decât alții. Că profesorul Mihai Cimpoi este un tip providențial, de acest lucru nu se mai îndoiește nimeni. Oricât ne-am strădui ca vorbele noastre să nu devină un laudatio, faptele, scopurile și proiectele sale ne obligă să-l situăm în galeria unor cititori dedicați salvării și păstrării celor mai valoroase edificii ale culturii oamenilor născuți între cele patru râuri care apără fortăreața Carpaților. Dar, nu credem că academicianul Cimpoi soarbe cu nesaț omagiile cititorilor și învățăceilor săi între care se consideră cu de la sine putere și cel care semnează această scrisoare de dragoste. Profesorul nu are nevoie de tămâie după cum nu are nevoie nici de otravă, ca să-l cităm pe Păstorel.

Este mai presus de orice economie de piață literară și puțin îi pasă de etichetele clocite prin reviste, cenacluri sau uniuni de presă. Nu îl derutează nici vocile pițigăiate ale unor pseudoelitiști de la curțile domnești, demolatori de profesie, antrenați în orașe cu ieșire la mare sau în avanposturile acestora.

Dacă e adevărat că omul a fost plămădit din țărână, după puterea dumnezeiască, atunci Mihai Cimpoi e făcut din pământul Sorocăi, Tighinei și Cetății Albe.

Cineva l-a comparat, mai în tinerețe probabil, cu Nicolae Furdui Iancu, acel

interpret de muzică populară românească pe care toată lumea îl apreciază: statură înaltă, demers apolinic, gândire focalizată precum lentilele lui Erasmus, o ființă calmă, nicidecum placidă, care știe să tragă concluzii din toate întâmplările omenești, mai ales din zbaterele gândirii în zborurile ei asimptotice spre esențe și adevăr.

Fără a încerca să punem note sau etichete, specializarea noastră matematică nu ne îndeamnă la aceasta, vom declara ca simplu și atent cititor: pentru noi, academicianul Mihai Cimpoi este un filozof al culturii care nu judecă valorile contemporane după criterii anchilozate, dar nici după fandaciunile unor icari cu aripi de ceară. Profesorul nu părăsește niciodată logica, nici limbajul coerent al artelor de comunicare, dar nici nu leagă ghiulele de bronz de picioarele delicate ale muzelor. Erupțiile dionisiace ale comentariilor călinesciene nu-l derutează, clavecinul său e bine temperat și mai aproape de cântarele echidistante ale lui Vianu. Este, desigur profesor în operă, fără a face pe profesorul cu orice preț în viața de toate zilele. Cu noi, neofiții, este amabil și seducător, ne corectează fără să ne insulte, nu ne demonstrează în orice clipă că ne este superior, nu ne turtește definitiv sub greutatea erudiției și competenței sale. Ne lasă să mai respirăm și noi în grădina erorilor noastre, după care ne arată cum să plivim, să copilim, să udăm la rădăcină și mai ales să iubim trandafirii, ca-n

frumoasa melodie a lui Florin Bogardo.

Serialul său despre Centru și margine a fost pentru noi, matematicieni ca mine, evadat în poezie sau ca matematicieni atrași de filozofie, a fost, deci, întotdeauna de o rară și dificilă încântare. Nu voi fi atât de imprudent să dau note sau calificative unui ditamai academician, acestui mare dascăl al românilor de pe toate malurile râurilor noastre arhaice. Dar, fiindcă aici suntem între prieteni, voi mărturisi că urmăresc cu atenție și cu destulă înțelegere stilul profesorului care, chiar atunci când raționamentul său e mai complicat, știe să comunice printr-un limbaj curgător, sintetic, nu lipsit de calități prozodice. Cu toate acestea, nu aș vrea să se creadă că-l consider pe Mihai Cimpoi ca pe un gânditor retras în turnul său de fildeș.

Profesorul este un adevărat mesager care preferă să străbată cu pasul cât mai multe locuri românești, unele legendare precum codrul Orheiului, câmpul Călugărenilor sau costișele Sarmisegetuzei unde, printre ruinele îngropate pe jumătate în pământ poate crește în voie vegetația adevăratei noastre identități. Toate acestea și altele devin nemuritoare în creația scriitorilor basarabeni și e datoria academicianului să le șlefuiască și să le pună în valoare, ca un adevărat orfevru, ceea ce a și făcut până acum. La această dată când împlinește 80 de ani bătuți pe muchie, încă verde și impunător ca un adevărat haiduc al cuvântului, să nu își închipuie că îi vom da concediu, mai are încă multe de făcut pentru România pentru cultura autohtonă. Ambasadorii destinului nu-și permit să dispară ca un puf de păpădie, ei sunt plintoanele noastre, soldații lunetiști în avanposturile patriei, mai ales acum când aceasta e hăituită din toate punctele cardinale și chiar din interiorul redutei.

Onorate domnule profesor, academician Mihai Cimpoi, îți urăm, cu dragoste: la mulți ani !, Acum când împlinești 80 de ani dar și când vei împlini o sută, ești consemnat pe baricadele culturii românești de unde nu ai voie să te retragi. Să-ți dea Dumnezeu sănătate și răbdare căci destinul ți l-ai ales singur!

80

Onorate domnule profesor, academician Mihai Cimpoi, îți urăm, cu dragoste: la mulți ani!, Acum când împlinești 80 de ani dar și când vei împlini o sută, ești consemnat pe baricadele culturii românești de unde nu ai voie să te retragi. Să-ți dea Dumnezeu sănătate și răbdare căci destinul ți l-ai ales singur!

MORPHOCROMA

Nicolae Mantu și Galații

(65 de ani de la moartea pictorului)

Corneliu STOICA

Pentru mișcarea plastică din Galați, numele pictorului și graficianului Nicolae Mantu (n. 24 aprilie 1871) are valoarea ctitorului. Deși în 1948, anul când s-au pus bazele acestei mișcări, artistul avea 77 de ani, el era în acea vreme în Cetatea dunăreană o autoritate în domeniu, o personalitate de mare notorietate a orașului. În tinerețe ilustrase seria a II-a a revistei „Moftul român” al lui I.L. Caragiale, care l-a prețuit și de a cărui prietenie s-a bucurat, colaborase cu grafică satirică la „Adevărul” lui Constantin Mille, la „Belgia Orientului”, „Patriotul”, „Tămâia”, „Moș Teacă”, „Nea Ghiță”, „Adevărul politic”, „Furnica”, „Zeflemeaua”, „Tivil-Cazon”.

„Făcuse studii serioase la Academia Regală de Arte Frumoase din München, unde s-a bucurat de învățătura și îndrumarea pictorului animalier Heinrich von Zügel.

În 1913 se stabilise definitiv în Galați, dedicându-se în exclusivitate picturii și unei mai vechi pasiuni – vânătoarea, îndeletnicire care nu a rămas fără ecou în creația sa. În timpul primului război mondial a lucrat un timp la ziarul de front „România”, organ al armatei ce apărea la Iași sub conducerea locotenentului în rezervă Mihail Sadoveanu, apoi a fost mobilizat, alături de alți 35 de artiști plastici, în Marele Cartier General, secția III-a Adjuntatură. Nu și-a organizat expoziții personale în Galați (singura a fost cea din 1956), dar a trimis lucrări la manifestările Societății „Tinerimea artistică” și la alte expoziții din capitală.

În 1948, după modelul expoziției „Flacăra” de la București, prima manifestare deschisă sub egida Uniunii Sindicatelor de Artiști, Scriitori și Ziariști (USASZ), și la Galați au început să se organizeze primele expoziții colective. Inițiatorul a fost maestrul Nicolae Mantu, în jurul căruia s-au grupat alți câțiva slujitori ai penelului: Gheorghe Levcovici, Dorothea (Lola) Schmierer

Roth, Nicolae Spirescu, Lelia Oprișan, Ion Bârjoveanu, Nicolae Stănescu, Elena Hanagic și Constanța Grigoriu. Despre unii din ei nu se mai știe nimic astăzi. Aceste expoziții, ca și înființarea prin Decretul Lege Nr. 266 din 25 decembrie 1950 a Uniunii Artiștilor Plastici din România, au condus la crearea în orașul nostru, în 1951, a Cenuclului Artiștilor Plastici, nucleu din care s-a dezvoltat Filiala Galați a UAPR (nume luat în 1968). Așadar, nu putem vorbi de o mișcare plastică organizată la Galați, fără a ține seamă de fermentul acestei mișcări, de contribuția pe care Mantu a avut-o la întemeierea și dezvoltarea ei până la 8 septembrie 1957, când a trecut la cele veșnice.

Dar pictorul gălățean nu este numai ctitorul mișcării plastice de la Dunărea de Jos, el a desfășurat în orașul său natal și o bogată activitate culturală și civică. Ca autor al monografiei „Pictorul Nicolae Mantu” (Editura Alma Print, Galați 2005) și al albumului de artă „Nicolae Mantu” (Editura „Axis Libri”, Galați (2016), sunt îndemnat ca în aceste rânduri, când se împlinesc 65 de ani de la moartea artistului, să nu mă refer la opera acestuia, ci să luminez câteva aspecte ale muncii sale culturale mai puțin cunoscută ctitorilor și iubitorilor de artă.

Nicolae Mantu a fost membru încă de la înființare, alături de fratele său, magistratul Menelas Mantu, și cumnatul Ioan Corvissianu, al Societății Culturale „V. A. Urechia”, fondată la 14 decembrie 1919 și recunoscută ca persoană juridică prin Decretul Regal nr. 4294 din 22 octombrie 1920. Societatea avea drept scop organizarea unor activități culturale-artistice și adunarea de fonduri în vederea construirii unui Palat al Culturii care să adăpostească Biblioteca „V.A. Urechia”. Aceasta fusese inaugurată, în prezența lui V. A. Urechia, la 11 noiembrie 1920, în clădirea Liceului „Vasile Alecsandri” și funcționa în condiții necorespunzătoare, fiind puțin accesibilă publicului. Mantu a făcut parte din Comitetul general al acestei

În baltă, Nicolae Mantu (acuarelă)

societăți, alcătuit din 50 de persoane, a fost ales membru delegat al comitetului, iar timp de mai mulți ani a îndeplinit funcția de vicepreședinte al societății.

Artistul s-a implicat activ în colectarea fondurilor necesare construirii Palatului Bibliotecii „V.A. Urechia” din strada Domnească nr. 59 (azi clădirea Teatrului Dramatic „Fani Tardini”, arhitect I. D. Enescu din București), a făcut parte din comisia care a studiat și analizat planurile întocmite în vederea demarării construcției (alături de bancherul Alfons Dall’ Orso, profesorul Grigore Forțu și avocatul Constantin Codreanu), a urmărit stadiul executării lucrărilor începute în 1933, a intervenit pe

lângă autoritățile locale pentru alocarea unor fonduri necesare continuării lucrărilor, a solicitat ajutor pentru nivelarea cu pământ a terenului dinspre strada Domnească, a cerut să se dea salcâmi piramidali din pepiniera municipală pentru înfrumusețarea curții Palatului Bibliotecii. Împreună cu doamna Madelaine, soția amiralului Sebastian Eustațiu a pus în scenă în 1923, în beneficiul societății, spectacolul cu revista în versuri „La Calendele grecești”, la care a asigurat decorurile și costumele, textul fiind scris în versuri de Radu Constantinescu și George Mihăilescu-Anonimu. De asemenea, îl va supraveghea pe Osias Bercovici la realizarea decorurilor și costumelor pentru revista în 18 tablouri „Rar ... dar bine”, pe versuri

tot de Radu Constantinescu și George Mihăilescu-Anonimu, spectacol susținut în 1934 la teatrul Central, în care va dansa și proaspăta absolventă a Facultății de Drept și Economie Politică de la Universitatea din Grenoble (Franța), viitoarea pictoriță Georgeta Arămescu-Anderson.

Multe ședințe ale Comitetului general, ca și unele activități culturale s-au desfășurat în salonul casei sale din strada Cuza Vodă nr. 34 (azi nr. 46). În mai 1946, când Palatul Cultural, cu aprobarea Ministerului de Interne (la propunerea Prefecturii), a fost rechiziționat de garnizoana sovietică pentru Casa ofițerilor, Nicolae Mantu s-a ocupat personal de predarea pe bază de proces-verbal a clădirii cu dotările și materialele existente în inventar la acea dată și a fost împuternicit de Comitetul executiv pentru a face demersuri pe calea justiției pentru recăpătarea clădirii, întrucât Palatul Cultural nu putea să-și schimbe destinația pentru care a fost creat. Ca vicepreședinte, Mantu s-a îngrijit și de păstrarea arhivei Societății până la 12 ianuarie 1948, când a predat-o primarului Ilie D. Rainici, aceasta ca urmare a unei decizii purtând nr. 23401/15 martie 1947, semnată de ministrul justiției Lucrețiu Pătrășcanu, de desființare a Comitetului executiv al Societății Culturale „V.A. Urechia”. Mai apoi, prin Decizia Consiliului de Miniștri nr. 270/29 martie 1949, însăși Societatea Culturală „V.A. Urechia” a fost dizolvată, iar Palatul Cultural a fost trecut de Ministerul Artelor și Informațiilor în custodia Primăriei, iar la 5 august 1950 el a fost preluat de Biblioteca „V.A. Urechia”, instituția pentru care fusese de fapt construit. Nu însă pentru mult timp, fiindcă în 1954 clădirea a fost dată de autoritățile locale Teatrului Dramatic, nou înființat.

În calitate de membru delegat și vicepreședinte al Societății Culturale „V.A. Urechia”, Mantu a întreținut relații și a câștigat prietenia unor personalități de prestigiu ale vieții culturale și științifice din țară: Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu, Radu D. Rosetti, Ion Minulescu, Gala Galaction, Cincinat Pavelescu, Nestor Urechia, Ionel Teodoreanu, Jean Bart. La tribuna societății au conferențiat dr. Gh. Marinescu, dr. I. Cantacuzino, matematicianul Gh. Țițeica, vicepreședinte al Academiei Române, filozoful C. Rădulescu-Motru, prințesa Cantacuzino, Victor Babeș, I. Simionescu, Al. Tzigara Samurcaș, Dimitrie Gusti etc. În

casa sa a cântat George Enescu, acompaniat la pian de magistratul Menelas Mantu. Lui Mihail Sadoveanu, artistul îi va ilustra volumul „Povestiri de război” și unele schițe ce au apărut în revista „Carpații”.

Pictorul a fost solicitat să participe și la alte acțiuni în folosul urbei și al gălățenilor. La 14 iulie 1928 l-a însoțit pe ajutorul de primar G. Dumitrescu într-o vizită la București în atelierul sculptorului Dumitru Mățăoanu pentru a se interesa de elementele componente care au lipsit la inaugurarea Monumentului Ostașului, închinat eroilor căzuți în războiul de întregire a neamului, monument ridicat în 1926 din inițiativa primarului Ștefan H. Ștefan în piața I. H. Rădulescu (locul în care strada Ana Ipătescu întâlnește strada Gării). Cei doi au constatat că D. Mățăoanu avea realizate „în argilă” personajul feminin care simboliza „România Mare” și cele doua basoreliefuluri. Moartea sculptorului în anul următor, 1929, a făcut însă ca monumentul să rămână neterminat, redus numai la obelisc și la statuia eroului necunoscut, așa cum poate fi văzut și astăzi.

Timp de mai mulți ani pictorul a fost membru în Consiliul Municipal și membru al Delegației Permanente a Consiliului Municipal, exprimându-și ferm opiniile în privința unor probleme urbanistice, susținându-și cu argumente clare propunerile, fapt dovedit din consemnările din procesele-verbale ale ședințelor acestora. A întocmit referate în legătură cu unele opere de artă oferite spre cumpărare primăriei, s-a pronunțat în legătură cu starea unor construcții din Galați, a unor străzi, a parcurilor și grădinilor publice.

În martie 1936 a făcut parte dintr-un comitet, alături de institutorul Paul Pașa și profesorii Ion Tohăneanu și Al. Ștefănescu-Bârsan, care avea ca scop gestionarea sumelor colectate în vederea ridicării unei statui a domnitorului Alexandru Ioan Cuza, bani care, ulterior, prin înființarea la 14 iulie 1937 a Asociației „Casa Cuza Vodă”, au trecut în administrația acesteia, fiind folosiți pentru răscumpărarea vilei domnitorului în vederea transformării ei într-un muzeu dedicat vieții și activității acestuia, fapt împlinit la 24 ianuarie 1938, când s-a inaugurat Muzeul „Cuza Vodă”.

Desigur, și alte aspecte ale activității sale culturale și civice sunt demne de

evidențiat. Ne-am oprit doar la câteva, care demonstrează că Mantu și-a iubit foarte mult urbea natală, că a slujit-o cu credință în timpul vieții, făcând tot ce i-a stat în putință pentru a întreține în Galați o atmosferă culturală elevată, pentru ca orașul să arate frumos din toate punctele de vedere.

Nicolae Mantu, Cai la adăpat

Nicolae Mantu, Atelierul artistului

DICTIONAR

Artiști plastici gălățeni (181)

Corneliu STOICA

SMIRNOV, Paraschiva (Pașa) – pictor (n. 3 noiembrie 1946, în comuna C.A. Rosetti, județul Tulcea – m. 5 mai 2010, Brăila, înmormântată la Galați, Cimitirul „Eternitatea”). A absolvit Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București (1972). Membră a U.A.P., Filiala Galați. Expoziții personale: Galați, Galeriile de Artă „Nicolae Mantu” (1984, 1986, 1989, 1994, 1998, 2002). Din 1972 a participat la manifestările colective ale filialei organizate pe plan local și la București, Arad, Brașov, Brăila, Constanța, Cluj, Focșani, Tecuci etc., a expus în cadrul unor expoziții de artă decorativă și vestimentație. Participări la expoziții naționale: Expoziția de sculptură și Grafică, Galați (1989); Salonul biennial de desen, Arad (1990); Salonul Moldovenilor (1991), Bienala Artelor „Ion Andreescu”, Buzău (1998). A făcut ilustrație de carte pentru diferite edituri. Are lucrări în colecții de stat și particulare din România, Anglia, Austria, Franța, Israel, Germania, Grecia, Olanda, S.U.A. În pictură și în grafică, în întreaga sa carieră artistică, Paraschiva Smirnov a cultivat cu consecvență peisajul, natura statică, portretul și nudul. În fața spectacolului naturii, ființa artistei a vibrat profund, iar penelul său a immortalizat imagini de un lirism discret, reținut. Peisajele, mai ales cele din zonele montane sau colinare, au o anumită austeritate, o poezie sobră. Liniile urcă în pantă, șerpuiesc pe suprafața pictată, desfășurând un spațiu pe înălțimea tablourilor. „Pașa Smirnov, notează criticul de artă Maria Magdalena Crișan, receptează natura în sonoritatea ei gravă, cu acea frumusețe adâncă, întotdeauna însoțită de un sentiment nostalgic”. La rândul său, Valentin

Ciucă scrie că Paraschiva Smirnov „face din peisaj tema unor comentarii plastice unde substanța poetică are a face cu elementele femininului. Pornește de la datele concrete ale motivului și transfigurează apoi, în spirit personal, o atmosferă. Ansamblul determină simpatii imediate prin sugestie și convinge prin vibrația petelor de culoare dense și aeriene totodată. Starea de peisaj poate elimina stimulii reali, deoarece imaginea ignoră uneori geografia locurilor. Unduirile cu trimiteri mioritice, deal-vale, fac ca privirea să urmeze spontan aceste caligrame terestre și astrale, cu efect asupra declanșării reveriilor posibile. Deplina stăpânire a mijloacelor îi îngăduie libertăți imaginative și chiar reconfigurarea peisajului în ansamblu”.

Unele imagini ale peisajelor din tablourile sale par mai degrabă sondaje în geologic, dezvăluind taine ale lumii

adâncurilor, ale straturilor suprapuse sau ale rocilor spălate de apele timpului. O suită de tablouri au în centrul lor figurarea casei, fie că este vorba de casa părintească sau de cea a bunicilor. Casa este un simbol al statorniciei, al vieții așezate, pașnice, temeiul unei familii de buni gospodari, iar fereastra, mai ales când este deschisă, cum se întâmplă în tablourile pictoriței, constituie spațiul pe unde pătrunde dar se și revarsă lumina, evocând poate ospitalitatea oamenilor ce locuiesc acea casă, sufletul lor curat și deschis („Casa bunicilor”, „Fereastră cu lalele”, „Fereastră bunicii”, „Grădina bucuriei”, „Flori în fereastră”).

Portretele realizate de Pașa Smirnov, pictate în acorduri cromatice sobre, ne-o arată pe artistă preocupată de pătrunderea resorturilor ascunse ale psihicului uman, de reliefarea unor trăsături definitorii ale modelelor. Sunt edificatoare în acest sens tablouri ca „Fevronia”, în care personajul feminin, de o deosebită delicatețe, este prezentat într-un moment de intensă concentrare, „Trecând prin toamnă”, un autoportret de fapt, unde pictorița, în părul și pe fața căreia timpul și-a lăsat amprente, s-a înfățișat îngândurată, părând că privește mai mult în trecut, sau „Privind depărtarea”, „Alma”, „Arina”, „Rochia galbenă”, „Blândețea zilei”, „Misterul umbrei” – portrete în care expresia modelelor emană o evidentă liniște sufletească.

Lucrările de grafică, majoritatea desene în peniță, dezvăluie și ele un univers bogat, motive ce par desprinse mai degrabă dintr-o lume a lecturilor, a visului. Dramaticul („Coșmar”, „Clown”, „Timp oprit”) se asociază cu contemplativul („Toamna câmpului”, „Vegetală”), cu candoarea sau cu poezia copilăriei („Portret”, „Amintiri”), cu vraja nostalgică a memoriei („Casa cu amintiri”). Imaginile construite se disting prin știința compozițională, prin folosirea echilibrată a contrastelor. Liniile sunt fine, conduse cu siguranță, alcătuind o țesătură de un lirism reținut. În grafica de șevalet, artista portretizează nu atât chipuri, cât mai ales stări. Paleta de sentimente este variată, pendulând între neliniște, angoasă, încremenire.

Uneori personajele au înfățișări ciudate, expresioniste, sunt apăsate de povara vieții, se simt amenințate sau suportă cu greu spațiul îngust al reclusiunii. Alteori fizionomia lor este redată caricatural, umorul sau ironia plutind în atmosferă mai mult acuzator decât jovial.

Bibl.: Maria Magdalena Crișan, Artiști gălățeni, Editura Meridiane, 1986; Corneliu Stoica, Artiști plastici de la Dunărea de Jos, Editura Alma, Galați, 1999; Corneliu Stoica, Identități artistice, Editura Alma, Galați, 2004; Valentin Ciucă, Un secol de arte frumoase în Moldova, vol. II, Editura Art XXI, Iași, 2009; Valentin Ciucă, Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010, Editura Art XXI, Iași, 2011; Corneliu Stoica, Dicționarul artiștilor plastici gălățeni, Editura „Axis Libri”, Galați, 2013; Corneliu Stoica, Destine artistice. Membri și colaboratori ai Filialei Galați a UAPR, Editura „Axis Libri”, Galați, 2017; Corneliu Stoica, Filiala Galați a U. A. P. R. 70 de ani de existență, 1951 – 2021, Editura „Axis Libri”, Galați, 2021.

Paraschiva (Pasa) Smirnov, Peisaj, u.p., 60x80 cm

Sub spectrul blestemului

Cornel Simion GALBEN

Fiecare loc are o poveste a lui și una făcută de om. Prima este de la Dumnezeu, iar cealaltă de la om.” Formulată imediat după înmormântarea părintelui Dominic, în timp ce privea îngândurat către Gărăga și Mamelon, acest gând izvodit în mintea lui Martin ascunde nu numai o suită de secrete, ci și o istorie ce se întinde pe parcursul a peste cinci veacuri, dacă facem o trecere rapidă prin trecutul și prezentul localității Faraoani, sau, de ne oprim doar la neamul Cotior, una ceva mai restrânsă, de 200 de ani, însă suficientă pentru a decela trăsăturile unei comunități cu un specific aparte în arealul moldav.

Fiu al așezării, prozatorul **Iosif Roca** a încercat el însuși să descâlcească ițele poveștilor și după ce Dumnezeu i-a schimbat definitiv viața, salvându-l de cancerul ce avansa cu repeziciune, a adâncit cu și mai mare aplecare subiectul, creând pe lângă acestea sau în raport cu ele propriile povești, pe care le-a adunat apoi în paginile volumelor „Mamelon – în seara asta să nu pleci” (2019), „Jurnalul soldatului Maer - Restituiri” (2020), „Potirul cu amintiri Proză scurtă” (2020) și, la începutul acestei primăveri, **Serafina, din zori până în amurg** (București, Editura ePublishers, 2022).

Ca și în precedentele apariții, cartea dedicată mamei sale, „după o sută de ani de la naștere”, gravitează în jurul câtorva piloni de neclintit în eșafodajul imaginat de acest „maestru al detaliului, dar și al misterului”, cum îl caracterizează prefațatoarea Cezarina Adamescu: credința în Dumnezeu, biserica, rugăciunea, Dealul Sfânt, graiul, familia, moștenirea lăsată de strămoși, cultul acestora, cutumele legate de viață și moarte, școala, copiii și inițierea acestora în hățișul vieții, datinile și tradițiile, proprietatea.

Structurat în trei părți – **Din vremuri apuse, Revărsatul zorilor și Între răsărit și apus** – noul roman i-a dat destulă bătaie de cap autorului, întrucât mama pe care s-a hotărât să o evoce nu i-a vorbit niciodată despre viața ei și, în consecință, a fost nevoit să-și valorifice la maximum abilitățile detectivului din activitățile curente pentru a-i parcurge traiectul „din zori până în amurg”, nu înainte de a-și clarifica propriile dileme: „...am avut de înfruntat și de înlăturat prejudecățile și să scriu despre ea așa cum simt eu, *aici și acum*, în acest prezent continuu, iar în centrul acestui *aici și acum* să troneze iubirea mea pentru mama, care își capătă puterea din slăbiciunile mele, din rugăciunile mele, din iubirea mamei pentru mine și, toate acestea, din fidelitatea pentru Dumnezeu. Iubirea transcende nașterea și moartea, este însuși Dumnezeu în care cred eu, în care a crezut și mama în viața pământească. Astfel, nu am găsit cuvintele cele mai potrivite, poate nici nu există, pentru a descrie trăirile și sentimentele, bucuria și tristețea inimii, ale mele ca Om și fiul al Tatălui. Ochii privesc cerul, urechile ascultă taina, picioarele se mișcă spre El în această clipă – următoarea va avea miliarde de miliarde de incertitudini și pericole, dar...

speranța primită în dar îmi aduce liniștea, mergând și știind că Cineva are grija mea și că altcumva nu se poate. Sunt nimic, dar sunt și totul – Sunt –. Pentru acest drum cuvintele sunt mult prea puține“ (p. 305-306).

Secvențele din „vremuri apuse” debutează cu ivirea pe lume a lui Mihai Cochior, în ziua de 22 august 1883, și cu încălcarea de către tatăl acestuia, Martin, a obiceiului ca primul băiat născut în neamul Cotior să fie botezat cu prenumele Giurgi.

Sfidându-și înaintașii, Martin dorea prin aceasta să stopeze într-un fel vraja ce a făcut ca până atunci toți întâii născuți să fi sfârșit „din alte cauze decât cele naturale“. Și chiar dacă nu toate morțile lor au avut vreo legătură cu legendara comoară ce încinsese imaginația multor săteni, blestemul acesteia avea să-l bântuie toată viața, conducând inclusiv la dispariția sa tragică. Numai gândul că el ar ști unde e ascunsă a stârnit, bunăoară, ura înverșunată a Magdei, soția fratelui Ianuș, care a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a-i învrăjbi și a-i despărți, deși înainte de căsătorie stăteau în aceeași curte.

Singura care nu se teme nici de blestemul comorii, nici de vrăjile pe care le fac Magda și fiica ei, Marta, e Serafina, ființa de o frumusețe rară, ivită pe lume în urma rugăciunilor părinților săi, Mihai și Marghita, și care nu numai că dă tuturor speranța că a spart ghinionul, ci prin „har(ul) primit la naștere prin chipul său, asemănat îngerilor, ce a rodit, viu, de-a lungul timpului“ poartă în sine însăși esența vieții, devenind emblematică pentru toate mamele aducătoare de prunci, însă și pentru ceilalți membri ai comunității, greu încercați de trecerea prin două războaie și o revoluție ce le-a bulversat existența.

Din câte aflăm din inițierile secvențiale de la Mamelon, prin care părinții transmit mai departe copiilor povestea Dealului Sfânt și istoria satului, traiul nu le-a fost ușor în nicio epocă, războaiele le-au adus multă suferință („Sute de tineri din satele noastre au căzut numai în războiul ce s-a încheiat de curând. Am fost acolo și i-am văzut murind sub ochii mei. Odată cu războiul vin sărăcia, foamea și disperarea.

Adu-ți aminte mereu că tu ești unul

din copiii binecuvântați de Dumnezeu, pentru că eu, tatăl tău, m-am întors de pe front și are cine să aibă grija voastră. Mulți alți copii vor trebui să crească fără tatăl lor și chiar fără părinți.“, p. 101), însă i-a „întărit credința și graiul, tradiția, hotărârea și curajul“ de a o lua mereu de la capăt și de a nu se lăsa înfrânți nici de năvălitori, nici de propriile cozi de topor, indivizi turnători la securitate și puturoși, dar dornici să se cațere în fruntea bucatelor.

După calvarul provocat de război și de secetă, Serafina este obligată să-l trăiască pe cel din casa socrilor, generat de răutatea surorilor soțului, apoi, după moartea acestuia, pe cel al văduvei cu cinci copii și, nu în ultimul rând, pe cel al terorii comuniste și cooperativizării forțate, care a lăsat-o doar cu „grădina și via din spatele casei“ și-i va „marca toată viața“. Puternică și luptătoare, nu s-a lăsat doborâtă de niciunul, credința în Dumnezeu și învățăturile Cărții Sfinte dându-i energia și forța de a învinge toate potrivniciile și de a-și crește copiii în același spirit, în cultul muncii cinstitute și al valorilor autentice.

Deși Iosif Roca nu a avut la îndemână decât cele câteva gânduri ale Serafinei-Cunegunda, scrise cu creion chimic, intitulate „Blestemul comorii și nenorocirile lăcomiei“ și salvate printr-un miracol, alături de alte documente aparținătoare familiei, el și-a valorificat din plin abilitățile de romancier, transformând-o într-un personaj spectaculos, al cărei spirit va asigura și de acum încolo „puterea urmașilor“. O reconstituire măiestrită, în parte autobiografică, ce anunță o trilogie nu mai puțin emblematică și-i confirmă statutul de prozator înzestrat, ce știe să asculte *Glasul memoriei*.

Albastru

de... Ion Manea

Katia Nanu

Ion Manea este un fin observator al realității cotidiene. Poate că așa s-a și născut umoristul din el, stând cu ochii larg deschiși la fereastra timpului său și despiciând firul întâmplărilor în patru. Sau în mult mai multe bucăți, adesea rizibile, mai ales dacă le iei și le analizezi cu lupa, încercând apoi să le repui laolaltă altfel decât pot fi ele asamblate de ochiul unui trecător nepăsător.

De aceea și sunt interesante cărțile lui Ion Manea, pentru că despică lumea noastră în nenumărate bucăți și apoi o așază într-o surprinzătoare formă nouă, inedită. Volumul de proză scurtă apărut anul trecut la editura eLiterature, intitulat premonitoriu „Spasiba, domnule Putin!”, este o carte pe care nu prea ai de unde să o apuci. Nu se încadrează perfect în niciuna dintre definițiile clare ale unui gen anume. Dar este o carte pe cât de surprinzătoare, pe atât de bine structurată.

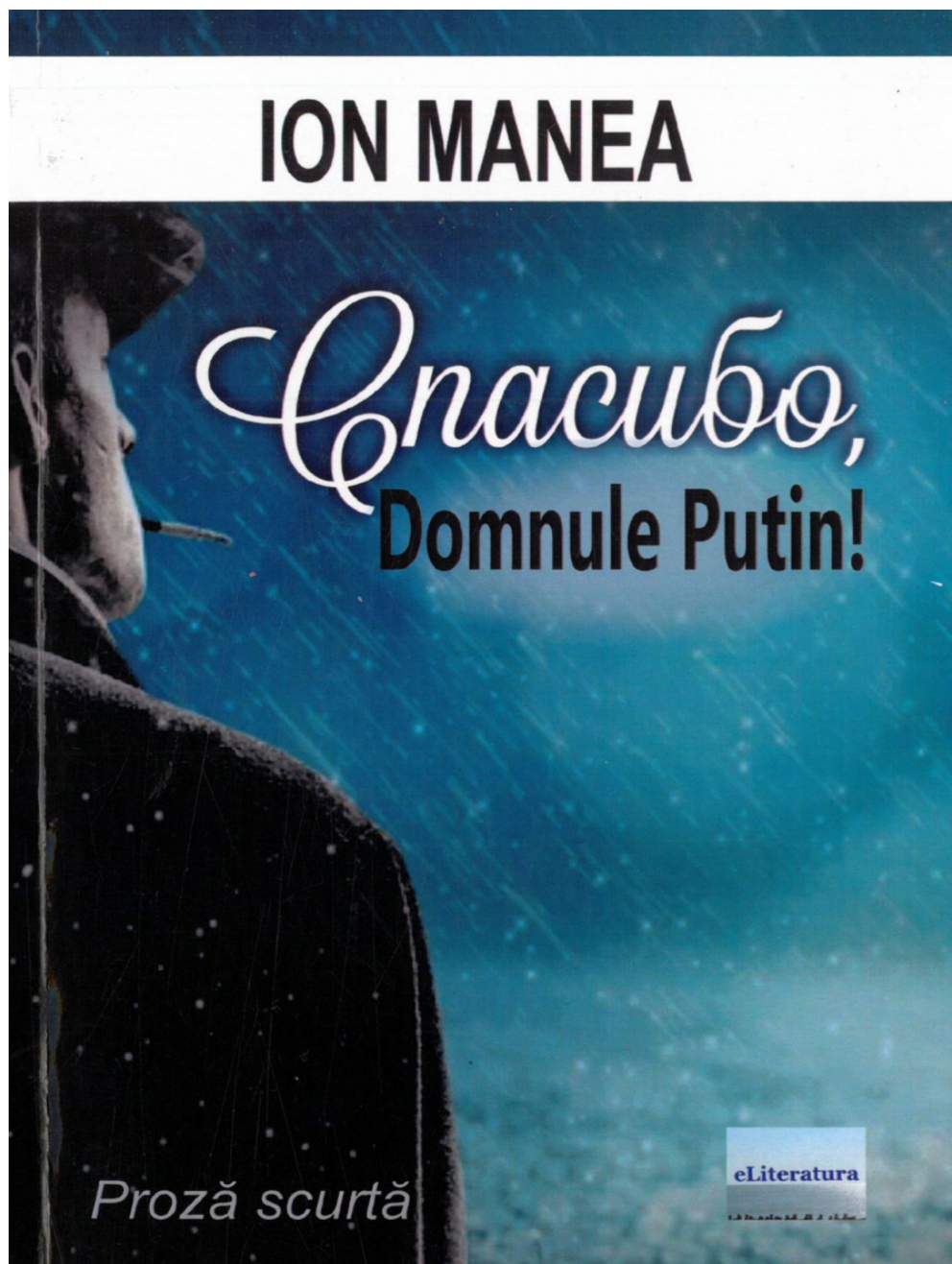
E scrisă de la fereastra unui bloc, numit și poziționat exact în orașul de reședință al autorului. Lumea blocului, cu obiceiurile și nemulțumirile ei, cu tabieturi și bârfe, cu diversitate de oameni și de activități pare să fi devenit pentru Ion Manea creuzetul perfect al scrierilor sale. Îl și văd rezemat de pervazul ferestrei de la bucătărie, cu o ceașcă de cafea în față, așteptând întoarcerea Aspaziei de la operație, cea mai urâtă femeie din bloc, sau în balcon urmărind pisica mov cu două cozi care se preumblă atrăgătoare pe la container.

Sunt sigură că a participat la întronarea regelui de bloc și tot așa mai departe. Casa, scara, blocul, cartierul prevalează ca tematică în economia cărții. Acolo unde

își mai găsesc resurse să se strecoare și alte subiecte precum un bătrân adus cu barza la cămin, un domn care umblă printr-un sat cu o carte în mână, un scriitor ajuns în rai, niște extraterestri sau celebrul Putin care returnează darnic tezaurul României, după ce a întregit-o cu niște teritorii care demult i se cuvin. Ce ironie! Înaintea războiului, Ion Manea visa deja o pace dintre cele mai prielnice pentru români. De un pseudo realism usturător uneori, schițele din volumul „Spasiba, domnule Putin!” vin așadar direct din spațiul comun, cotidian al cartierului. Au o adresare familiară, brutal de exactă și o ironie naturală care nu se adresează numai cititorului, ci și literaturii în general. Ion Manea fixează de la fereastra imaginației sale particularul gros, comun, gălățean (doar dacă vrea și vreți, pentru că textele pot fi proiectate oriunde) pentru a-l trimite în generalul cotidian românesc.

Cele mai multe texte sunt bazate pe fapte minore, doar aparent nesemnificative, cărora Ion Manea le găsește acea importanță intrinsecă, majoră de fapt în cel mai bun sens al ei. Centrarea epicului pe detaliul minor, aparent anodin, poate fi una dintre trăsăturile tipice ale condeiului unui autor cu o vastă experiență jurnalistică la activ. Asta l-a făcut atent la nuanțe și semne, la mărunțișuri doar la prima vedere nesemnificative.

Orice poate deveni subiect, pare să fie refrenul cu care ne momește Ion Manea. Ba chiar orice poate deveni un subiect cu rezonanță semnificativă în mintea și sufletul cititorului. Pe mine m-a frapat, pe lângă toate cele enumerate mai sus, pasiunea lui Ion Manea pentru albastru.

Culoarea asta se regăsește destul de des în schițele din volum, de la lumina albastră, ochii senini sau chiar sângele albastru al unui personaj din carte. E ca o nevoie de lumină pe care autorul se jenează să o recunoască. Pentru că el vede monstruos, însă se teme să simtă enorm, așa că partea cu emoțiile pare reflectată în culoarea străvezie, care-l obsedează frumos. Ion Manea este un filozof, multe dintre textele lui trimit la adâncimi surprinzătoare, dar se ferește de morală, cu toate că nu renunță la unele finaluri umoristic moralizatoare, un umor puțin trist, melancolic. Cu atât mai surprinzătoare este culoarea albastră, ivindu-se strălucitor de unde nu te aștepti, alunecând printre texte și insinuându-se în mintea cititorului ca o pecete. Un fel de semnătură ascunsă a unui autor ce se ascunde la rândul său în lumea umorului fără sfârșit.

LA BUCU ȘI BUNA SIA*

Ghiță Nazare

Învățătorul Gheorghe Antohi nu își dezmente profesia de dascăl școlar. Excelent pedagog, prieten apropiat al copiilor, părinților și bunicilor, un om devotat școlii, comunității și discipolilor săi. Învățătorul-scriitor Gheorghe Antohi a semnat în ultimii 25 de ani opt cărți și a colaborat cu texte la șase volume colective, scriind în mod special pentru cei care i-au marcat viața și profesia, copiii. A debutat în anul 1997 cu volumul Ghici, ghici pentru cei mici, apărut la Editura Hypatia. A continuat apoi cu volumele *De ziua ta*, *Pui Moțat* și *Gât Golaș*, editate de Pax Aura Mundi, după care Editura Olimpias i-a girat volumele *Alfabetul lui Gigel*, *Aventurile lui Șoricică*, *Simfonia în albastru și violet* și *Jocurile copilăriei*.

Concomitent, semnează în mai multe antologii texte pe aceeași tematică: *Buchet pentru cei mici*, *Zâmbete pentru copii*, *Călătorie de vis*, *Armonii celeste*, *În vârful picioarelor pe tărâmul copilăriei* și *Viitorul trecutului prezent*.

În acest an, Gheorghe Antohi propune cititorilor săi, de data aceasta bunici-părinți-copii, cartea de povestiri *La bunici*, apărută la aceeași editură Olimpias, având-o ca redactor și tehnoredactor pe cunoscuta și apreciată scriitoare pentru copii Olimpia Sava. Personajele cărții sunt, în mod firesc, cuplurile Tudor și Vlad (copii/nepoți), Florentina și Adrian (părinți) și Anastasia și Bucur (bunici), cărora cei doi nepoți le spuneau Bucu și Buna Sia.

Cele 13 povestiri, în cea mai mare parte de sorginte creștinească, pun în evidență tradițiile strămoșești ale satului românesc, manifestările de bucurie ale sufletului pe relația bunici-părinți-nepoți. Nașterea Domnului, Botezul Domnului, Patimile și Învierea Domnului Iisus Hristos, Înălțarea Domnului Iisus Hristos, Sfântul

Apostol Andrei sunt momentele reper ale vieții Mântuitorului marcate de întreaga creștinătate de-a lungul secolelor, surse de inspirație pentru manifestările de bucurie și de tristețe ale creștinilor, fie ei copii, tineri sau în zenitul vârstei. Simbolice sunt manifestările copiilor în întâmpinarea Ajunului Crăciunului, de Nașterea și Botezul Domnului, de Patimele, Învierea și Înălțarea lui Iisus Hristos. Meritul deosebit al autorului este acela că pune în circulație pentru copiii și tinerii de astăzi și de mâine valorile doctrinei creștin-ortodoxe, le asigură perenitatea peste veacuri.

Din povestirile cuprinse în cartea lui Gheorghe Antohi copiii înțeleg că Iisus Hristos este prietenul lor, cel care îi îndeamnă să i se alăture (Iisus Hristos prietenul copiilor/„Lăsați copiii să vină la mine”). Semnificativă în acest sens este și discuția dintre Buna Sia și cei doi nepoți, Tudor și Vlad, discuție despre „lucruri de care ei trebuia să ia aminte”: -Voi știți care au fost primii oameni creați de Dumnezeu? Îi întrebă Buna Sia (citește întreaga discuție la pag. 54 și următoarele).

Se regăsesc în *La bunici* și povestiri cu conținut laic (Dragobetele, 1 Martie, În așteptarea berzelor și a rândunelelor, Povestea lui Moș Timp și Povești la gura sobei), unele în mare vogă și în zilele noastre, întâmpinate și sărbătorite cu entuziasm nu doar de copii, ci și de adulți.

Apreciind și noi meritul incontestabil al învățătorului-scriitor Gheorghe Antohi de a menține în actualitate valoroase tradiții creștinești și laice, harul de povestitor al acestuia, considerăm semnificativ să menționăm și textul de pe coperta a patra: „Fiecare a avut ori are încă, din fericire, strămoși în lumea satului. Nu există om să nu fi avut bunici, străbunici, părinți,

frați, verișori și alte rubedenii la care să se raporteze, atunci când e vorba de originile noastre. Întâlnirea, chiar și mai rară, a familiilor la diferite sărbători și evenimente aniversare, este cel mai bun prilej de a rememora vremurile de altădată, frumoasele tradiții care s-au perpetuat, cel puțin în sufletul nostru, și odată cu bucuria care se instaurează în astfel de ocazii, să nu se strecoare și câțiva stropi de melancolie pentru tot ce-a fost și nu se mai întoarce.

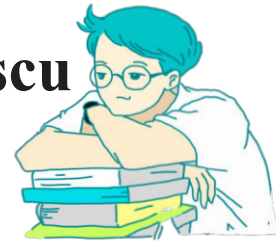
De aici și amintirile scriitorului Gheorghe Antohi care, reîntors în satul de baștină, a găsit răgazul de a-și rotunji ideile și a alcătui o culegere de povestiri, tocmai pentru a ilustra aceste amintiri”, text care, bănuim, aparține redactorului cărții, Olimpia Sava.

Felicitări, domnule Gheorghe Antohi, și lectură plăcută cititorilor!

***Gheorghe Antohi, La bunici. Povestiri, Editura OLIMPIAS, Galați, 2021**

Răftulescu

„Revista UtopIQa a fost fondată cu intenția de a crea un pol de calitate, o platformă literară deschisă și prietenoasă, care își dorește să promoveze mai ales scriitorii români. Vă oferim azi un almanah dedicat „fantasticului în toate formele sale de exprimare”, un almanah capabil să vă ofere o incursiune, nădăjduim cât mai plăcută, în lumile și poveștile născute și crescute din mințile noastre. Veți găsi aici lumi stranii, mituri și basme, istorii insolite, întâmplări neobișnuite, galerii de artă, interviuri și alte lucruri care vor avea darul să vă provoace imaginația. Chiar dacă mulți s-au cam săturat de voluntariat, noi am preferat să dedicăm timp și energie, am ales că ne folosim priceperea în realizarea și consolidarea proiectului UtopIQa fără să așteptăm nimic în schimb. Credem, totuși, că atenția și aprecierea cititorilor poate răsplăti întrucâtva efortul autorilor care contribuie benevol la asigurarea unui conținut de calitate. Deși acest almanah nu este destinat vânzării publicului larg, ci este doar o repetiție cu costume a viitoarelor tipărituri UtopIQa, el poate fi considerat și un modest omagiu adresat muncii și strădaniei tuturor colaboratorilor, fără de care n-am fi putut realiza nimic.

Le mulțumim sincer tuturor, le dorim în continuare har, sănătate și energie, după cum le dorim și vremuri mai bune!”

Doina Roman
și redacția UtopIQa

PASIUNEA

MUTAȚIILOR SUFLETEȘTI

Octavian Mihalcea

Volumul de versuri al lui Carmen Foțsa, *Apă și foc*, apărut la Editura Universitară din București, debutează cu un ciclu de sonete marcat de vocația transfigurării, reliefând noi și noi sensuri. Tentația ascensionalului va fi mereu prezentă în cele mai profunde straturi lirice. Elementele naturii participă la acest proces de-a dreptul alchimizant. Diseminările sunt prevăzute ca o etapă necesară pe calea spre un rang existențial superior. Sinteza materialului cu diafanul aspectat suprasensibil determină stări mereu în căutarea luminii. Modificările spațio-temporale captează imediat atenția. Sufletul poetic naște gânduri ce au pasiunea plurivalenței. Un nedisimulat ton dramatic intervine pe parcursul traseului revelatoriu: „Ce așteptare – parcă e pâinea așezată/ Alătura de albe și triste farfurii/ Alături de iluzia nespunsă niciodată/ Că printre lucruri iarăși ești ori ai să vii ...// Și parcă ningi și astă ninsoare ne vestește/ Că însumi căpăta-voi și dreptul de a-ți fi iarnă/ Cu apele bătute în solzii grei, de pește/ În care nimeni, urma să nu ne-o mai discearnă// Ce așteptare – parcă e vin turnat în cupe/ La câte-un prânz domestic, pe câte-un colț de masă/ Când între noi își țese urzeala un paing ...// Tăcerea grea foșnește, se clatină, se rupe/ Cu iarba prăvălită sub frageda mea coasă/ Când iarna încetează și albaștri maci se sting ... (Sonet). Printre numeroasele aparențe se prefigurează și semnele anumitor certitudini. Poeziile lui Carmen Foțsa desfășoară o ideatică a metaforei, puneri în scenă de mare ingeniozitate. Simbolurile ating planuri nebănuite. Aura iubirii învăluie diverse peceți tainice, aspectate în registru spiritual accentuat. Atmosfera sacramentală cadrează cu cele mai subtile reflexe. Anotimpuri fluide, nu de puține ori hipertrofiat, internalizează vibrațiile estetice. La nivel mundan, presiunea temporalității lasă urme adânci. Neiertările se intensifică, parte dintr-o mare oglindă iernatică, saturniană. Forța elementelor contondente devine evidentă. Acestea se confruntă cu efluviile evanescente, intrate și ele în peisaj. Pe calea către esențele sufletești se ivesc și tușe

necruțătoare, impresionante: „Trosnește amintirea în noi precum un lemn/ În soba ne-ncălzită, pe la-nceput de iarnă/ Și ni se pare totul deodată mai solemn/ Mai grav, precum un înger sortit să ne discearnă// Și crivățul se-abate cu spaimă printre noi/ Și ne găsește singuri, nepriștiti a spune/ Câți corbi se risipiră țipând din doi în doi/ Și zugrăvind umbra cu pașnicul cărbune// Și rățacim prin iarna abia ivită doar/ Nu știm la care capăt ne-om regăsi și dacă/ Ne primenește luna cuprinsă-ntre omături// Atunci când de-ntuneric mă separ/ Lovind cu-n strop de raze fereastra ta opacă/ Și ninge necuprinsul cu plâns curat, alături ... (Sonet). Printre ondulări și rotiri, sonetele lui Carmen Foțsa iau accepțiuni selenare. Arderile interioare au virtuți purificatoare. Va conta doar adecvarea sinelui la festinurile complexe ale versului, vegheate din apropiere de mistere șerpești. Spectrul extincției aduce în memorie perpetuarea transformărilor radicale. Culori umbroase însoțesc prezentele viziuni concentrice. Cu înfrigurare, sunt așteptate minunile care ar putea să alunge durerea. Următorul ciclu al cărții, *Poeme inedite*, stăruie asupra naturii fragile a tot ceea ce este omenesc. Răscolirile sentimentale conduc la meditații profunde. Poeta crede cu patimă în capacitatea sensibilității de a modifica structura lumii. În alt registru, enigmele vor incita constant. Ecourile expresioniste nu pot decât să capteze atenția. Descoperim în poezia lui Carmen Foțsa valențe picturale evidente: „Trec pluguri albe-ntr-una, peste noi/ Săpând în cârnuri brazde mătăsoase/ Și când rodirea sfântă ne uitase/ Ne spală-nsingurarea, ca de ploi.// Mi te-amintesc pieziș, mereu hoștește/ Când o-nserare încă mă lovește/ Și-un glonte-nmiresmat îmi mai așează/ În rana sângerie câte-o rază.// Pădurea mea, ca o mireasă slută/ Din mâna ta bea zeamă de cucută/ Se-ncețosează câte-un ochi de laur/ Tivit cu fum, cu iască și cu aur ... (Peisaj interior). Volumul *Apă și foc* evidențiază aspectări misterioase caracteristice rostirii lirice, căi fascinante spre marile mutații sufletești.

serial

11. Un bărbat ciudat care se înalță

Ion Manea

Pe când ultima lumină a zilei se strecura tiptil spre asfințit și oamenii așteptau să vadă ce se va întâmpla cu curcubeul lor la căderea întunericului, pe peroanele gării din Tiagla păși, abia coborât dintr-un tren personal sosit la linia întâi, un personaj extrem de ciudat. Era îmbrăcat într-un palton destul de jerpelit, purta căciula cu clape, între care se ivea un barbișon des și neîngrijit, avea cizme de cauciuc peste niște ȋtari pestriți, și nu părea deloc deranjat de căldura grea a mijlocului de vară. Îi atârna, până spre pământ, spânzurată pe umărul stâng, un fel de traistă mare, din pânză, care părea burdușită de o umplutură neștiută. Lumea îl privea mirată dar, grăbită spre case sau spre alte destinații, nu-i acorda mare importanță.

- Fii mai atent, nene, ai grijă ce faci cu trăistoiul ăla! ȋi strigă în ciudată o domnișoară care fu izbită ușor de bagajul necunoscutului.

De-ar fi știut ea cine și mai ales ce o atinsese.

Bărbatul, de o vârstă mijlocie, nu-i răspunse tinerei grăbite, scoase din traistă un fel de hartă, o întinse din mers, o privi câteva clipe, ca și cum ar fi vrut să-și reîmprospăteze un itinerariu deja ales și, grăbind un pic pasul, depăși agitația de la autobuze și taxiuri, pornind hotărât pe un drum pe care numai el îl știa.

Un polițist local care veghea asupra mulțimii abia sosite studiasse un pic insolitul personaj cu căciula și palton în toiul verii și exclamă mai mult pentru sine:

- Ciudată mai e și lumea de azi!

Mai târziu, câțiva localnici care se intersectaseră în acea seară de vară cu ciudatul bărbat cu barbișon, traistă, cizme și căciulă aveau să declare că l-au văzut oprindu-se câteva clipe pentru a privi cerul și curcubeul acelei zile zbuciumate, și că s-ar

fi închinat de trei ori, bolborosind ceva de neînțeles, înainte de a porni în calea lui.

Ajuns pe strada Împărătească, omul cu traistă a încercat să traverseze pe loc nemarcat, cam în dreptul Școlii de Muzică, moment în care o mașină albastră care circula reglementar pe banda ei, l-a izbit violent în coapsa stângă, prăbușindu-l pe asfalt. Căciula i-a zburat cât colo, lăsând să i se vadă o chelie respectabilă, străjuită de plete rebele căzute până spre ceafă și peste urechi, traista însă îi rămăsese spânzurată de umăr, chiar dacă fusese și ea azvârlită departe de trup.

- Vai de mine, chemați iute Salvarea! a rostit extrem de precipitată tânăra femeie care fusese la volanul mașinii și care coborâse de îndată spre victima prăvălită după impact.

Sosit în grabă, un polițist de circulație care recunoscuse șoferița în pâlcul de trecători strânși deja în jurul bărbatului accidentat interveni pe un ton calm:

- Lăsați, domnișoară Hortensia, că mă ocup eu de caz, urcați-vă în mașină și plecați, domnia voastră are treburi importante la ordinea zilei!

N-apucă frumoasa consilieră a și mai frumoasei primărițe a Tiaglei să dea un răspuns, că bărbatul se ridică brusc în picioare, își culese căciula de pe jos, îndesând-o tacticos peste loațele fluturând în adierea înserării, își așeză traista de pânză mai bine pe umăr, și, înainte de a porni spre trotuar, își ridică ochii spre cerul invadat de nemaintâlnitul curcubeu și rosti:

- Mulțumescu-Ți Ție, Doamne pentru tot ceea ce-mi dai!

- Cum, n-ați pățit nimic? Și mai și mulțumești? întrebă cu niște ochi invadați de mirare șoferița.

- Nimic din ceea ce e lumesc nu mi-e străin, domnișoară Hortensia Papadat!

- Și dumneata? Mă cunoști, de unde mă cunoști?

- Din ceea ce mi-a fost dat să cunosc, cu voia sau fără voia mea. Amin! Spuneți-i, vă rog, doamnei primar că trimisul a sosit. Trimisul, ați reținut?

În acel moment, chiar în clipa rostirii cuvântului din urmă, misteriosul bărbat cu palton și căciulă, cu plete și cu barbișon, cu traista atârându-i până spre pământ, se înalță. Ușor, ca și cum un suflu stârnit direct din asfalt l-ar fi lansat pe verticală, ciudatul personaj se ridică spre ceruri, ajungând, în scurt timp, sub privirile uluite ale celor de jos, până spre ultimul etaj al școlii, apoi încă mai sus decât el, până când nu se mai văzu decât un fel de pitic cu traistă pe umăr, apoi, dintr-o dată, așa cum fac de obicei farfuriile zburătoare, o coti brusc și inexplicabil la dreapta, spre Dunăre, pierzându-se în zare, pe sub curcubeul care trona ca o nouă pecete deasupra orașului... Un murmur straniu se înfiripă în mica mulțime strânsă în jurul mașinii albastre cu care Hortensia lovise bărbatul nu se știe de unde venit și acum urcat în curcubeu.

- Așa ceva nu se întâmplă decât în romane! se trezi Hortensia grăind, dar nimeni n-o luă în seamă. De unde o fi răsărit ciudatul ăsta? Auzi la el, Trimisul...

- O văzurăm și p-asta! rosti un bătrânel și-și luă bastonul la plimbare în drum spre Piața Mare.

O doamnă cu pălărie de pai cu boruri largi îl studie disprețuitoare pe sârmanul bătrân și zise tare, ca să fie auzită și de domnișoara Hortensia și chiar privind-o cu înțeles:

- D-apăi, la noi numai chestii d-astea se întâmplă în vara asta. Ce-o fi păzind primăria noastră? Degeaba e frumoasă...

Oficiala Primăriei încercă să-i răspundă femeii, dar interveni salvator polițistul, care i se adresă:

- Puteți pleca, domnișoara Hortensia, de fapt, nu s-a întâmplat nimic, n-avem victime, deci n-avem accident. Sărutări de mâini domnișoarei Elena!

- Dar noi ce facem? întrebă șefa echipajului medical care venise cu ambulanța la fața locului.

- Și dumneavoastră puteți pleca, victima s-a urcat la Domnul. N-ați văzut? îi spuse polițistul.

- Și certificatul de deces?

- Poate cel de înălțare, răspunse în locul lui Hortensia Papadat, adăugând:

- Lăsați, doamnă, că ne ocupăm noi de caz, mergeți la unitate, preluați alte cazuri, că avem destule!

- Puneți lumea aiurea pe drumuri! protestă slab femeia și chiar plecă murmurând.

- Și totuși, domnule polițist, reveni Hortensia privindu-l misterioasă pe omul legii, nu înțeleg de ce bărbatul acela, dacă tot știa să zboare, a ales să apară tam-nisam tocmai în calea mașinii mele... Răspunsul polițistului fu doar un salut respectuos.

Zborul omului cu traista lungă pe sub curcubeul Tiaglei a fost zărit de foarte mulți localnici, în diferite puncte ale orașului, așa încât s-a putut reconstitui destul de lesne itinerariul pe care l-a urmat și care avea să fie pe larg prezentat și comentat în fel și chip de întreaga presă locală. „Zburător sub curcubeu” va titra „Emoticonul”. Apărut sub semnătura lui Riki Venturescu.

Din cele relatate, omul nostru, Trimisul, cum i se prezentase el Hortensiei, a zburat mai întâi pe deasupra străzii Împărătești, spre Dunăre, apoi, a cotit-o brusc la dreapta, urmând linia străzii Riablei, până la inelul de Rocardă, a luat-o apoi la stânga, a trecut pe deasupra stadionului municipal, a survolat Spitalul „Sfântul Apostol Andrei”, pentru ca, în cele din urmă, să aterizeze lin cam la capătul tramvaiului, uimind cetățenii care așteptau plectisiți sosirea următorului mijloc

de transport. Mai departe, a fost simplu de stabilit destinația coborâtorului din cer, toți cei aflați la acea oră de seară prin preajmă zărindu-l îndreptându-se spre Cavoul Roman și intrând, mai degrabă scufundându-se pur și simplu, în întunericul și misterul lui.

Primul lucru pe care l-a făcut după ce se văzuse în cavoul roman vechi de optsprezece veacuri, descoperit nu demult, cu ocazia excavării pentru fundația unui nou bloc de locuințe, fu să își deschidă traista și să scoată de acolo un bidonaș și o cutie de chibrituri. La luminița ivită după scăpărarea primului băț, bărbatul găsi cu ușurință opaițul indicat în harta pe care o știa pe de rost. Îl alimentă cu uleiul din bidonașul scos și îl aprinse. O lumină nouă, misterioasă, invadă încăperea, iar el văzu toate cele arătate pe bucata de hârtie care desena configurația cavoului și toate componentele păstrate aici timp de aproape două milenii, cele două încăperi, una mai mică, în care fuseseră descoperite osemintele comandantului roman înhumat aici cu toate onorurile și care fuseseră transferate la Muzeul Municipal, și una mai mare, un fel de altar, fibula de aur cu care îi fusese prinsă mantia, cățuiul în care camarazii îi arseseră ultima tămâie, scutul și gladiusul. Toate erau la locul lor, așteptându-l...

Răsufală ușurat, își aprinse o țigară, deși știa că nu ar trebui să fumeze în acea încăpere sacră, inspectă încă o dată cu privirea toate obiectele din jur, apoi stinse țigara în cățui, dându-i o nouă întrebuințare peste veacuri, și începu să caute cu febrilitate ceea ce nu găsisese încă și care, de fapt, conta cu adevărat: tăblița războinică. Așa o numise el, pentru că îi știa conținutul și mai cu seamă semnificația, adâncă și esențială semnificație. Nu se putea să n-o găsească, știa că este pe undeva pe acolo și că trebuie doar să aibă răbdare. Oricum, trebuia să umble cu grijă, timpul fixase lucrurile într-o geografie mistică, dumnezeiască, de-a dreptul hristică, de vreme ce ofițerul se convertise la creștinism nu cu mult timp înainte de a cădea în lupta pentru apărarea gliei. Stătea mărturie acea fibulă de aur descoperită în mormântul lui, pe care erau încrustate trei litere, INN, adică Innocens, Cel ce Abia Vine la Cristos,

cețățean de onoare al vechei Tiagle.

- Unde ai ascuns-o, Innocens? se auzi bărbatul strigând acolo, la opt metri sub pământ.

- Caută și vei găsi! auzi ca un ecou de dincolo de vremuri.

Deloc impresionat de vocea aceea izvorâtă parcă direct din pereții de piatră de Măcin vopsiți în roșul vegetal ai cavoului, bărbatul continuă să caute, trecând în camera mică, acolo unde fusese descoperit scheletul. Într-un căuș cioplit în zid, o găsi. O șterse de praf cu mâneca paltonului și citi cu glas tare la lumina blândă a opaițului: „Ceterum censeo Riabilem esse delendam!”. „În altă ordine de idei, Riabla trebuie distrusă!”. Nu uitase latina...

După ce căscă de trei ori, se închină tot de atâtea ori, își spune rugăciunea, „Împacă-ne, Doamne”, adăugă cu glas șoptit. „Potolește-i, Doamne!”, întinse apoi paltonul exact pe locul în care dormise Innocens o mie opt sute de ani, stinse opaițul și adormi și el profund, dar, din fericire, doar pentru câteva ore.

Când toca la Gara Veche

George David

Întâmplarea a făcut că am coborât din mașina de ocazie cu care venisem dinspre Oraș exact la ora 16. N-am avut de ales, trenul nu mai circula pe aici de multă vreme, iar autobuzele sunt și ele o raritate în ziua de azi: biata mea așezare natală, pîtită printre dealuri spâne – cândva împădurite –, în care reveneam după mulți ani, căzuse pradă inutilității, așa că nimeni nu-și mai ostenise creierii să găsească vreun mod de transport pentru localnici.

Într-adevăr, de când fuseseră puse la pământ pădurile de pe dealurile din jur, satul – bine întemeiat cândva – parcă intrase în hibernarea uitării. Practic, dispăruse de pe hartă, așa cum se întâmplase cu ani în urmă cu altă așezare din apropiere. Străini, unde localnicii, ca să evite colectivizarea, mituiseră topografia și-i convinseseră să le ștergă satul de pe harta ținutului. Aici însă nu voia localnicilor, ci mersul vieții duseseră la această evanescență. Ba, dacă stau bine să mă gândesc, tot oamenii locului și-o făcuseră cu mâna lor, fiindcă, ori de câte ori puseseră la pământ câte un petec de pădure, își mai retezaseră o cracă de sub propriile picioare (ca să rămân în notă silvică...).

Era așadar fix ora patru după-amiaza, iar eu mă aflam pe strada principală; bine, stradă e mult spus, era de fapt o uliță ceva mai largă și asfaltată după rețetele electorale, adică în grabă și de mântuială. Aerul era parcă îmbibat cu o acalmie nefirească, o liniște ca atunci când te uiți la un videoclip fără să pornești sunetul, o tăcere care n-ar fi trebuit să fie. Nu la ora patru după-masă.

Și atunci mi-am dat seama. Bineînțeles, asta era: lipsa toaca. Exact la ora asta ar fi trebuit să bată toaca, deoarece timpul era pe la toacă, cum se zice aici.

De mic copil, de când începusem să am amintiri, din niciuna dintre ele nu lipsea sunetul toacei, un sunet uscat, aflat dincolo de orice notă muzicală, clămpănit în fiecare

după-masă la ora patru: neabătut, zi de zi, fie iarnă, fie vară, fie Crăciun, fie Spolocanie. Iar treaba asta venea mai din vechime, așa cum aveam să aflăm mai târziu, în anii adolescenței. Venea de undeva de dinainte de război, când Gara Veche din sat abia fusese construită.

Pe scurt, povestea stătea cam așa: prin anii 1920 fusese construită o cale ferată – singura din ținut și în ziua de azi – care avea să însemne mult pentru locurile pe care le străbătea venind dinspre apus către Oraș și șerpuiind apoi mai departe către lumea largă. Iar satul meu era, de fapt, prima așezare din ținut pe care o traversa drumul de fier, secționând-o în două părți inegale.

Conform planurilor, odată cu construcția căii ferate fusese clădită și gara din sat, mai degrabă un canton ceferist. Și, deși n-a mai existat apoi nicio intenție sau cel puțin vreun zvon că s-ar construi vreodată vreo altă stație sau ceva asemănător în satul nostru, oamenii începuseră să-i spună „Gara Veche” încă de când nici nu era măcar tencuită pe de-a-ntregul. Și iată că așa i-a rămas numele și-n ziua de azi, după aproape un secol de când își aruncă umbra la amiază peste unicul fir al căii ferate.

Chiar pe atunci, pe la începuturi, la intrarea dinspre sat a Gării Vechi, care era nou-nouță, nu o ruină ca acum, apăruse o toacă de lemn cu nimic diferită de cele folosite pe la așezămintele bisericesti.

Atârnată îngrijit cu două lăntișoare de căpriorii streșinii, imediat în dreapta ușii de intrare. Iar pe perete, prins tot în dreapta ușii, un suport metalic pentru cele două ciocănele de lemn cu care ar fi urmat să fie bătută toaca.

Culmea era că nimeni nu știa cu certitudine cum se-ntâmplase asta. Nici măcar cantonierul care avea grijă de gară și care, mai mult decât atât, își avea locuința chiar în clădirea ei. Iar neștiința lui era mai

presus de orice îndoială, deoarece la un moment dat chiar preotul satului îl legase cu jurământ greu să spună adevărul, iar mai apoi, în vremea comuniștilor, securiștii îl legaseră și ei (la propriu) pentru același lucru. Degeaba însă, bietul om chiar nu avea ce să spună: nici nu observase toaca aia până în momentul când cineva care tocmai coborâse din tren o încercase în glumă.

De la acea glumă însă treaba devenise cât se poate de serioasă, deoarece bătutul toacei intrase în obiceiul locului. Veneai la gară ca să te urci în tren? Se cuvenea să bați toaca la intrare. Coborai din tren? Trebuia să bați toaca la ieșirea din gară.

– Da’ să nu crezi că totul a mers șnur, mi-a povestit tata cândva, când eram deja adolescent și observasem în cele din urmă că obiceiul acela, care mie (și nu numai) mi se părea că intră în firescul lucrurilor era, de fapt, ceva cu totul neobișnuit. Să nu crezi că toaca aia a stat tot timpul liniștită la locul ei.

– Cum așa? mă mirasem eu. Cine ce ar avea cu o biată toacă, chiar atârnată într-o biată gară?

– Ehei, lucrurile nu-s chiar așa de simple. Au fost mai multe încercări ale unora de a și-o face un fel de trofeu personal, așa că au furat-o sau pur și simplu și-au însușit-o fără nicio fereală. Apoi autoritățile, chiar cele dinainte de război, au încercat de câteva ori s-o desființeze, sub pretextul că dă prilej de tulburare a liniștii publice. Nu mai spun de comuniști, care, se-nțelege, nu înghițeau deloc lucruri de felul ăsta, ba, mai mult, suspectau că bătăile în toacă erau, de fapt, semnale cifrate, subversive. Și au mai fost și alte întâmplări...

Ei bine, în ciuda tuturor acestor încercări, toaca reapărea mereu la locul ei, și asta întotdeauna până cel târziu la ora patru a după-amiezii, când, vrei-nu vrei, troncanitul ei ca de cocostârc înlemnit răsuna obligatoriu peste sat, prevestind ceva. Ce anume, nimeni nu știa.

Mai mult decât atât, prin anii ’70 apăruse, tot pe neștiute, fără vreo explicație logică, o adevărată modă (sau molimă?),

aceea de a demonstra virtuozitate în bătutul toacei. A fost o febră în toată regula, mai toți tinerii, băieți și fete deopotrivă, întrecându-se în măiestrie și depășind destul de curând performanțele profesioniștilor consacrați de pe la mănăstiri și biserici.

Asta până într-o zi, când Cuța, fata cu părul ca electrocutat (mai mare decât mine cu vreo trei ani) a dat semnalul părăsirii stilului „clasic” de bătut toaca: a imitat zgomotul venirii trenului în gară. Începea cu un sunet firav, ritmat, taca-taca, taca-taca, imitând troncanitul mecanismelor bielă-manivelă și al roților vagoanelor trecând peste rosturile șinelor hăt-departe, dincolo de zare. (Și chiar băga Cuța niște efecte de ziceai că-i Dolby Surround, roțile alea chiar se auzeau ca și cum ar fi fost foarte departe). Pe măsură ce trenul din toacă se apropia, sunetul creștea în intensitate și în claritate, devenind din ce în ce mai sigur, mai posesiv, mai oțelit, iar acum se făceau auzite din când în când și emisiile de aburi de la locomotivă, cu pufăitul energetic al supapelor de la pompa de aburi. Trenul se apropia cu viteză, îl simțeai tot mai aproape, mai că adulmecai și mirosul fumului, numai că nu se vedea nimic în timp ce șarpele colosal de oțel trecea în viteză prin gară (era trenul rapid, care nu opea niciodată în Gara Veche) iscând un curent de aer amestecat cu praf și cu miros de cazan de cărbuni, intensitatea sonoră ajungea la maximum, apoi năluca trenului se pierdea în depărtare până când nu se mai auzea nimic.

Toată interpretarea Cuței era aproape de perfecțiune. Nu perfecțiunea însăși, fiindcă, din păcate, Cuța cea zburlită nu reușise încă să scoată din toacă și șuieratul de sirena al locomotivei...

De aici se dezlănțuise nebunia, fiecare căutând să imite la toacă sonoritățile cele mai neobișnuite. Printre altele, Mogofanu, colegul meu de bancă, obținuse o adevărată faimă locală deoarece reușise să reproducă, cu mare fidelitate, cap-coadă, solo-ul măreț de tobe al lui Ian Paice de la Deep Purple din piesa The Mule, cântată pe 17 august 1972 pe arena Nippon Budokan din Tokyo, vreo șase minute bune de bătut în tobe în toate felurile; ca să ajungă la performanța

asta, Mogofanu ascultase de mii de ori piesa după o înregistrare clandestină pe bandă de magnetofon a celebrului album Made in Japan.

Mogofanu devenise astfel eroul nostru local, dar nimănui – nici chiar lui însuși – nu-i trecuse vreodată prin minte nici cea mai vagă idee că ar putea fi vorba de mult mai mult decât atât.

Într-o zi mai spre sfârșitul primăverii, cam pe la orele amiezii, tovarășul Costea (sau Kostia, cum îi plăcea lui uneori să-și scrie – cu greu – numele) se afla pe la primărie, unde era și sediul biroului organizației de bază (sau BOB, beobe-ului) de partid, al cărui membru era. Fiind vremea prânzului, prin primărie cam bătea vântul, tovarășul Costea era singur și chiar îi era bine să fie doar el în acea clădire care simboliza Puterea și-l făcea astfel și pe el să experimenteze senzația îmbătătoare a puterii. În acel moment euforic, undeva într-o încăpere începu să sune un telefon.

Pătruns de importanța prezenței sale în acel loc, tovarășul Costea nu pregetă să se îndrepte cu fermitate către telefon, ridică receptorul și răspunse energic:

– Alo da! Tovarășul Costea de la beobe la aparat, ziceți!

De la celălalt capăt al firului, o voce feminină, de altfel melodioasă, îi tot psalmodia niște cuvinte ce sunau totuși ca lătrate într-o limbă străină din care nu pricepea mai nimic, doar realizase că unele vorbe se repetau destul de insistent: dă-miul, di-parpăl, semantron, bibisi... Asta însă nu-l împiedică să exercite cu toată fermitatea atributele puterii, așa că răspunse cu glas încărcat de responsabilitate:

– Bonjour, camarade professeur!... Of course! Pajaluista, ia slâșaiu!

Vocea melodioasă continua să explice răbdător ceva, încercând să se asigure că fusese înțeleasă. Nu era însă nevoie, tovarășul Costea, neclintit în fermitatea lui, o asigură că totul era în ordine:

– Mais bien sûr! OK, OK, panimaiu! Thank you! Of course, nema problema!

În timp ce vajnicul membru al beobe-ului nădușea cu spor la telefon, apăru primarul, care tocmai își isprăvise prânzul:

– Ce e, toarșu Costea, s-a-ntâmplat ceva? Întrebă el, satisfăcut de îndestularea burții.

– Nu, toarșu Bebe, cred c-a fost o greșeală, era o tovarășă de prin străinătate care zicea de un semantron ceva, da' noi de unde s-avem din astea? Da' nu vă faceți griji, am lămurit-o eu!

Întâmplarea fu dată imediat uitării. Până peste două săptămâni, când în primărie sună un alt telefon, de data asta chiar cel de pe biroul tovarășului Bebe, care, instantaneu, fără vreun motiv anume, fu cotropit de o teroare inexplicabilă. Pierit, ridică receptorul, dar n-avu răgaz să scoată vreun sunet, fiindcă fu imediat potopit de un torent de înjurături:

– „Tu-vă dumnezeii mamii voastre, nenorociților, care, bă, v-ați apucat să-i chemați p-ăștia de la BBC pe capul meu, bă?”

Era însuși prim-secretarul comitetului județean de partid, asta însemna că situația era de o gravitate maximă. Primarul Bebe deja și-i imagina prin preajmă pe cei de la securitate, miliție, procuratură, partid, vor fi anchete grele pe capul lui, demitere, poate chiar pușcărie, cine știe? Iar el n-avea nici măcar cea mai firavă idee despre ce era vorba, așa că îngăimă palid:

– Să trăiți, tovarășe prim, dar... nu-nțeleg... nu noi... niciun BBC... nu se poate...

– Cum nu voi, bă netrebnicilor, cum nu voi? (și iarăși urmă un șir de dumnezei și alte personaje biblice care sunau surprinzător în gura unui înalt activist de partid). Iote, acu' mi-a picat pe cap de la București o echipă de la BBC, de la Londra, iar șefa lor îmi tot cântă mie aicea că a vorbit cu unu' de la voi și-a obținut aprobare să vină să-i filmeze pe zevzecii ăia ai voștri cu toaca...

„Of course, nema problema!” cică așa i-a spus tâmpitu’ ăla cu care-a vorbit și pe care, toarșu primar, îți ordon să-l aduci la mine, să vorbesc și eu cu el, născătoarea mamei lui! Da’ asta după ce vă spălați pe cap cu BBC-ul vostru, vi-i luați să vă filmeze și faceți ce știți cu ei! După ce scăpați de-ăștia, vii cu ăla-n dinți la mine direct! V-arăt eu vouă nema problema, cretinii dracu’!

Și uite-așa s-a făcut satul nostru cu o frumusețe de documentar BBC despre arta bătutului toacei (sau, mă rog, a sematronului)... Asta însă nu l-a scutit de săpuneli strașnice pe tovarășul Costea, care, după 1990, transformat între timp în mister Costy, a încercat chiar să-și fabrice oarece aură de dizident, numai că tovarășul Bebe, devenit rapid vajnic traseist mereu pe val, i-a retezat-o scurt și definitiv:

– Hai, bă, vezi de treaba ta, ciocu’ mic! Of course, nema problema, nu-i așa?

Și au mai fost și alte întâmplări legate de bucațica aia de lemn atârnată de streășină la Gara Veche... S-ar putea scrie un întreg roman cu câte povești au fost... Dar iată că acum, sunetul pe care, fără să știu, îl așteptam nu mai răsărea din pacea tăcută a după-amiezii. Four o’clock, cum viersuia șefa echipei de la BBC...

Am întrebat pe primul localnic întâlnit în cale și pe care, desigur, nu-l cunoșteam, plecaser din sat de atâta vreme...

– Bună ziua, știu că era o toacă pe-aici, pe la Gara Veche, și întotdeauna la ora patru se auzea sunetul ei...

– Da, domnu’, așa era, da’ acuma nu mai e. A dispărut toaca aia-ntr-o zi, nu știm nici cum, nici când exact. Eu cred că ce n-au putut face alții timp de vreo nouăzeci de ani au reușit în câteva luniăștia de ne-au defrișat toate pădurile... Au luat-o și p-aia, că tot scândură era...

George David este colonel în rezervă și lector universitar doctor al Facultății de Relații Publice și Comunicare din cadrul Școlii Naționale de Științe Politice și Administrative.

activat ca jurnalist militar și s-a specializat în relații publice, fiind unul din primii români care a făcut cunoștință cu acest domeniu. A fost corespondent de război în Iugoslavia și a devenit cetățean de onoare al orașului Indianapolis din Statele Unite. A activat în Ministerul Apărării dar a fost și consilier al Ministrului Justiției, Cătălin Predoiu. Din 2009 este cadru didactic și director PR la Ana Holding. Și-a pus semnătura, singur sau în coautorat, pe lucrări importante sau cursuri universitare în domeniul relațiilor publice.

poeme din volumul *în lucru*

„Cămașa pătată de somn”

Marilena Apostu

Voi mirosi a vin

am urmele strămoșilor,
voi bea struguri striviți
piatra a încercat șapte vieți
până când mi-a smuls sufletul.
străzi păstrează nopți rotunde
trag clopote pentru duminică
grijile adorm,
îți voi lumina drumul.
ochii îți șoptesc: iată, voi fi corabie
pentru pleoapele tale!
cine poate să-mi spună că mă voi
trezi
mult prea săracă
izgonită în piețe cu gânduri
neatinse de febră.
vine o vreme când oglinzile nu
vor spune
cum arde drumul spre oraș.
niciodată n-am atins muntele.

Un glas de femeie

a îmbrăcat piele de leu și a urcat
muntele,
a trăit torturată de vinovăție.
straniu, tu zâmbeai
altei pământene proaspăt spălată
pe dinți.
orașul visa jumătăți de bărbat,
de cer întunecat și flori de tei
nimic n-a tulburat visul,
nimic despre poezie și săruturi.
ar fi vândut depărtarea ca să nu

mai tresari.
stațiile de autobuz privesc femeii cu multă
tandrețe,
autobuzul se apropie.

Miroase a ploaie

ca un soldat în fântâni albe
o întâmplare atârnă peste umeri.
trenul salută valizele plecate în lume,
statui îmbracă haine cusute cu migală.
vântul umblă pe unde apucă. corăbii
transportă cu grijă perne curate.
mierea nu știe să plângă,
răsfoiesc înainte de culcare glasul
adevărul ceartă înainte de-a împăca.
semafoare stinse pe bulevard. e prea cald!
când eram mică îmi doream cercei
acum peste urechile mele putrezesc duminici.

zadarnic

miresele au umplut cu suflet paharele!
fluviul așază dimineți înfipte în fotografii.
am numărat rochiile când eram fericită.
un trotuar prăfuit ne caută mâinile
vara e fierbinte ca vinul din sânge.

Culeg un trandafir înflorit

înțepătura lui va mânji gândurile
ca atunci când îți cântam: hai la groapa cu furnici,
ba-i aici, ba nu-i aici.
voi aștepta mai mult,
dimineața odihnește fluviul
ca o blană de vulpe la gâtul femeii.
în centrul orașului un bărbat stă rezemat
de-o balustradă.
vine de acolo dintre munți.
ascult cuvintele lui pline de melancolie,
acum vorbesc ca o femeie hrănită seara,
voi adormi cu mirosul florilor
trebuie să mă învelesc cu ele
altfel somnul mă va certa că te-am visat.

Aforisme Non-Stop

Pompiliu Comșa

În jurnalism e ca și-n cea mai veche meserie din lume: mai dificil e prima dată.

Doi copii se jucau cu mingea. Îngrijorat, i-am întrebat dacă le-a furat cineva telefoanele.

Dacă te poți îmbăta din vise, fă-te mangă.

Glumiți sau vorbiți serios? Glumesc serios.

Tâmpita cu capul sec bea doar vin demisec.

Fie ca lumina sărbătorilor să nu vă apară pe factura de curent.

Ce repede se face târziu în viață ...

Poate dacă ploaia s-ar sfârși, fierul n-ar mai rugini.

Niciodată nu voi uita clasa a doua. Au fost cei mai frumoși zece ani din viața mea.

Mă duc cu gunoiul. Te las undeva?

Ne știm de mici. Cu pâine și muștar.

Breaking news: doi studenți au fost surprinși în timp ce învățau în sesiune.

La mijloc de codru des, nu e fir de wireless.

Nevastă-mea are permis de cinci ani și n-a făcut niciodată accident. Într-o bună zi, am s-o las să conducă.

Tusea s-a întâlnit cu junghiul. Oare ce pun la cale?

S-a prezentat la post. Mortem.

Berea după vin e un rechin.

M-am născut plângând. Știam ce mă așteaptă.

Azi am mâncat doar verdețuri. Noaptea am făcut fotosinteza.

Belea – să mor eu, așa sunt.

Am uitat să cumpăr bilete de tren și a trebuit să merg pe jos prin viață.

Viața mea are un sens. Giratoriu.

Sunt un scriitor curajos. Dar să nu se afle.

Scriitorul Dan Plăeșu,
membru al Filialei Sud Est a Uniunii Scriitorilor din România
s-a mutat în
„Garsoniera lu ăl Bătrân”

„Aș vrea să pot suspenda acum acele clipe doar pentru a-l putea vedea pe Dan Plăeșu tânăr încă, la 40 de ani, exact la jumătatea vieții, ținând cu delicatețe, dar ferm în mâini, volanul destinului și tot înaintând pe sub frunzele căzătoare spre zarea în care îl chemau o promisiune, un plan, o idee, o speranță, o împlinire și, Doamne, câte au fost în viața lui, până într-o vineri de 19 august, când mașina lui albastră ca nemărginirea s-a oprit.

Colegi și prieteni de-o viață. Cer împărțit din 1975 încoace. Venisem direct de la facultate și am întrebat dacă există vreun umorist în Galați. „Dan Plăeșu!” mi s-a spus. L-am căutat și l-am găsit.

În ultima vreme, ne întâlneam la „Spicul”, în parcul de acolo, la cafenelele invadatoare printre copaci, la chioșcul „Vieții libere”, care, prin el, devenise un fel de nod de cale literară, acolo ne lăsam cărțile și mesajele, doamna cu ziarele ne știa pe de rost și zâmbea când ne vedea intrând: „Am de lăsat o carte pentru domnul Plăeșu”, „Nu mi-a lăsat domnul Plăeșu o revistă?”. Tot acolo veneau la întâlniri mulți jurnaliști și scriitori, apropiați lui și manierei sale paterne de a ne ocroti, era un fel de tată al nostru, deși foarte puțini ani ne separau. Era plin de vervă și de speranță.”

La Galați nu se moare...

Violeta Ionescu

Dacă nu știți, acesta e purul adevăr: la Galați nimeni nu moare, toți se duc la Ghiță Vasiliu!

Cum adică, cine e Ghiță Vasiliu? Ei, cum nu știți? E primarul acela cu clopotnița de la poarta Eternității! Al de a făcut-o. Adică a pus să se facă și s-a făcut.

Când se aude clopotul din deal, care răsună lung în tot orașul, lumea știe: „Iar s-a mai dus unul la Ghiță Vasiliu!” Și, fie că l-a cunoscut, fie că nu, se roagă pentru sufletul lui.

Nu mulți care au făcut ceva pentru orașul ăsta au rămas atât de multă vreme în memoria colectivă ca acest primar de care gălățenii, dacă nu l-au cunoscut personal, își amintesc ori de câte ori aud bătaia aceea lungă de clopot. Dacă stai să te gândești, Ghiță Vasiliu, săracu, a condus urbea asta doar în anul 1942, câteva luni, din februarie până la sfârșitul anului. În septembrie, fiind primar, a ridicat clopotnița care-i poartă numele și în decembrie el n-a mai fost. Dar, în plin război, când pe front lumea murea pe capete, el s-a gândit creștinește probabil că bine ar fi dacă ar da un semn celor de aici și celor de dincolo că cineva trece pragul Eternității. Și acel „cineva” care-o mai fi pe lumea ailaltă aude și se bucură...

Sigur, asta presupune și o taxă pe care onor Primăria o încasează la poartă, pentru că investiția a costat ceva parale, iar cei vii trebuie s-o plătească *ad aeternum*, ca sunetul acesta clar, profund, pătrunzător să se propage prin straturile de aer și să treacă dintr-un cartier în alt cartier, până hăt, departe, în valea orașului, să fie auzit și răsaudit de toată suflarea.

Mai încasează și cel care trage

sfoara, că depune efort, și oricum, acolo pomana începe de la poartă.

Da, se poate spune că Ghiță Vasiliu a fost un om milos. Unii zic că a fost și nemilos, dar asta e altă poveste. De pildă cu clădirile afectate de cutremur, pe care le-a demolat în loc să le repare. Templul Coral din strada Cuza Vodă și cu Sinagoga Croitorilor din strada Marc Aureliu sunt un grăitor exemplu.

Dar, hai să fim serioși, cine repara temple și sinagogi pe vremea regimului Antonescu? Și pe urmă, în vreme de război, cine mai stătea să reconstruiască? Ca metodă de precauție, el a preferat să dărâme casele în loc să le lase să cadă peste trecători.

Ghiță Vasiliu era un om de acțiune. Se născuse dintr-o veche familie de agricultori trăitori din această urbe, era gălățean get-beget. Un timp a fost chestor al poliției, ba chiar și deputat eparhial al Dunării de Jos.

Avea grad în armată, era căpitan în rezervă, cu ordine și medalii, obținute pe frontul de luptă când a binemeritat Ordinul „Steaua României” în grad de cavaler, cu spade și panglică de „Virtute militară”. Mai avea și Crucea comemorativă „Avântul țării” și ordinul „Sf. Stanislav”, dat de ruși, așa ca Lermontov și Cehov care n-au luptat la Mărășești! Iar pe tărâm gospodăresc se mândrea cu gradul de comandor al Ordinului „Coroana României”. Toate aceste onoruri erau păstrate cu grijă de el în vitrina bufetului din sufragerie, ca să le ferească de praf, așezate frumos, cu fața la privitor, ca oricine trece pe acolo să vadă clar că Ghiță Vasiliu nu e un „fiștecine”!

La 10 august a condus solemnitatea inaugurării noului Palat al Primăriei, pe

Labirint 4, refăcut din inițiativa fostului primar Burbea. A trebuit să amintească de Burbea. Dar de el, cine va aminti?

Cum să facă în așa fel ca lumea să-și amintească și de el? Și atunci... i-a venit ideea salvatoare. Nu degeaba luase el „Steaua României” cu spade și panglică de „Virtute Militară”! Ca la instanță, când judecătorul sună clopoțelul să atragă atenția, el va suna dintr-un clopot mai mare. Ce deșteptător mai bun decât cel pe care-l aud și viii și morții?!...

Și s-a pus pe treabă. În septembrie au început lucrările la clopotnița Eternității și până la sfârșitul lunii s-au și terminat.

Celebrul clopot a fost adus cu vaporul de la Viena, cărat cu car cu boi de la debarcader până în deal, urcat cu grijă pe scripeți și montat. Nu rămânea decât să aștepte ca cineva să-i facă safteaua...

Și, cum vorba ceea, nu-i pentru cine se pregătește, e pentru cine se nimerește, n-a trebuit să aștepte mult. În postul Crăciunului s-a-ntâmpnat că primarului i s-a făcut rău la serviciu. O gheară se chinuia să-i smulgă inima din piept. A venit doctorul, l-au transportat acasă, că nu voia să audă de spital, i l-au adus pe preotul Doiciu de la Mavramol și, după ce a primit sfânta împărtășanie, Ghiță Vasiliu a închis ochii definitiv.

Spre jalea soției, a rudelor, a colegilor, a subalternilor și a urbei întregi.

Era 8 decembrie, ora 9:30 seara. Și, pentru prima oară în anul acela, începea să ningă...

Ministerul Afacerilor Interne a fost anunțat de îndată printr-un mandat telegrafic, toate autoritățile locale și centrale au luat la cunoștință, s-au făcut pregătirile, slujbele și pomenile de rigoare și a treia zi, se-ntâmpla să fie într-o zi de joi, pe la ora 1 după amiază, clopotul din deal a răsunat lung, anunțând trecerea pe sub înaltele-i bolți a celui care intra pe poarta Eternității, lăsându-și numele la poartă.

Între timp, s-a auzit că moștenitorii ar fi deshumat trupul lui Ghiță Vasiliu și l-au transferat la București. Deci, Ghiță Vasiliu nici nu mai este în Eternitatea noastră. Dar ce contează, numele i-a rămas, ca un afiș pe poartă, pentru că, la Galați, lumea știe că dacă moare, se duce la Ghiță Vasiliu.

Dar oare Ghiță Vasiliu... la cine s-o fi dus?

FIECARE PASĂRE PE LIMBA EI?...

Despre orașele Ucrainei și alte reperi geografice

Cătălin Enică

Cronica zilnică a unor încercări limită. Orașe care se zbat să supraviețuiască. Localități aflate în preajma noastră despre care unii dintre noi abia acum află câte ceva; despre ce au fost și ce au devenit, despre locuitorii lor, de altădată și de astăzi, despre numele și locurile lor de baștină. Iată cum reactualizăm acum, în circumstanțe, să recunoaștem, nu tocmai prielnice, vecinătatea noastră cu una dintre cele mai întinse țări ale Europei, aflată într-o nouă cumpănă, după ce întreaga sa istorie, zbuciumată, a silit-o să treacă prin evenimente crâncene și perioade dramatice, pe care numai credința în suveranitatea statală și eroismul au reușit să le depășească. Suntem de sute de ani locuitori pe pământuri învecinate și trecutul neamurilor noastre consemnează destule întâmplări trăite împreună, de la încuscări, la conflicte, pentru că așa-i firea omului, dar și a noroadelor. Aș evoca doar două episoade în acest sens, având în memorie paginile romanelor lui Mihail Sadoveanu: ajutorul pe care i l-au dat cazacii zaporogeni de la Praguri lui Nicoară Potcoavă ca să ocupe domnia Moldovei și nunta domniței Ruxanda, fiica lui Vasile Lupu, cu Timuș, fiul hatmanului căzăcesc Bogdan Hmielnițki, erou național al Ucrainei. Avem, cum s-ar spune, o istorie bogată și populații care s-au așezat alături, uneori amestecându-se, într-o parte și-n alta a pământurilor stăpânite când de unii, când de alții, după vremuri... Am învățat să le spunem oarecum la fel apelor, locurilor, așezărilor, așa cum le-am moștenit, chiar dacă noi, românii, vorbim o limbă romanică, iar ei, ucrainenii, un idiom slav. De pildă, numele râurilor Nistru, Bug, Nipru, în ucraineană se rostesc Dnister, Buh, Dnipro.

Diferența este minimă! Situația se

complică însă în cazul orașelor și chiar al țării, după cum vom observa în continuare.

Tradițional, în română se pronunța U-crai-na, cu diftong și cu silaba centrală accentuată, așa cum se consemnează în DOOM1 (p. 674). Etonimul corespunzător era ucrainean (u-crai-nean, p. 632). În DOOM2 (p. 824) formele se păstrează (deși numele statului nu mai este precizat): ucrainean, ucraineană (u-crai-nean-că), ucraineană (limba), dar DOOM3 modifică pronunția, probabil sub presiunea ideii de corectitudine. Într-adevăr, în limba ucraineană rostirea presupune o silabație în patru secvențe, cu hiat, și o accentuare diferită, U-cra-i-na (cu i accentuat). Sunt convins că populația României cu origine ucraineană așa pronunță, ca și cetățenii Ucrainei, Moldovei, Rusiei etc., toți cei care au preluat (sau moștenit) forma slavă a numelui de țară. Dar nu este neaparat necesar ca româna să adopte această pronunție numai pentru a respecta forma originală.

Într-o atare situație, ar trebui să identificăm și celelalte țări vecine ca *Bălgaria*, *Srpska*, *Moghioroșag*, ceea ce ar fi aberant! Fiecare popor, prin codul lingvistic pe care îl are la dispoziție, își dă un nume, șieși, dar și țării sale. Dar celelalte limbi pot să-l „boteze” altfel. Desigur, diferența de pronunție, în cazul de față, nu este deloc mare și cineva s-ar putea întreba ce rost are această analiză polemică.

În primul rând, ca principiu. Noi, românii, ne-am obișnuit, lingvistic (dar și cultural, în sens larg) să încercăm reproducerea cât mai exactă a modelelor adoptate, în timp ce alții, care împrumută și ei cuvinte, le dau o formă proprie, adaptată foneticii lor. Așa a devenit Hegel, Gheghel, în rusă, iar Elvira Popescu, Elvire Popesco, în

franceză. În timp ce noi avem afișate în cele mai vizibile locuri ale Capitalei numele său „mondializat”, Bucharest! Și nu sunt măcar inscripții bilingve! Și aș mai adăuga ceva aici: autoarele DOOM-ului trei consideră că amestecul lingvistic identificat în numeroase titluri de festival, târg, emisiune TV etc. sunt dovezi de „spirit ludic” (p. 107), dând ca exemplu târgul de carte Bookfest „(cu trimitere la engl. book «carte» și la București)”.

Mărturisesc faptul că pe mine mai mult m-a enervat numele străin, prețios al unui salon de carte adresat în primul rând cititorilor români. Apoi, calamburul book ~ Bucharest/ București este bazat pe o abreviere pe care foarte mulți cititori nici n-au remarcat-o! În fine, băntuie pe la noi moda „străinismului”, care e mai „cool” (vezi și emisiunile de televiziune „Cooltura”, „Medicool”, „Tăticool” ș.a.m.d.).

Dar mă refeream la principii și revin asupra lor. Trebuie să ne hotărâm, ori imităm marile culturi, împrumutăm fără rezerve, introducând orice noutate, fără discernământ, în limba noastră, calchiind forme și sensuri fără limite și discriminare, ori introducem reguli de înnoire a limbii române, care trebuie să evolueze, dar nu în virtutea inerției, la întâmplare. O primă cerință în acest sens, asupra căreia voi reveni de câte ori va fi nevoie, este aceea a adaptării (susținută de toți marii noștri lingviști, de la I. H. Rădulescu și Titu Maiorescu încoace).

Astfel, dacă numai formele adaptate vor fi adoptate, limba română nu-și va pierde personalitatea și va evolua respectându-și principiile.

În al doilea rând, chiar în nota introductivă a DOOM-ului se precizează că: „În DOOM3 s-au păstrat, în general, corpusul DOOM2 și majoritatea schimbărilor din DOOM2 față de DOOM1 validate de uz.”(p. 10)

Foarte bine! Dacă uzul dictează, ar fi trebuit ca pronunția numelui Ucraina să nu se modifice. Mai mult, la p. 110 se face referire la „...numele intrate mai de mult în uz [eu aș fi scris: de mai mult timp], cu forma

parțial româniată, adoptată prin tradiție.”

Aceasta este, cred, și situația substantivului propriu Ucraina, care nu se mai scrie cu „k” și ar trebui să se despartă în trei silabe: U-crai-na. Nimic nu s-a schimbat în tratarea acestui cuvânt de către vorbitorul român, după cum se va vedea și mai departe.

Exemplul de „românizare” oferit în DOOM face parte din aceeași arie geografică și confirmă justetea observației: Moscova, nu Maskva (la care se poate adăuga: Rusia – cu accent pe „u”, nu Rasiia – cu accent pe primul „i”). În plus, dacă implicăm și capitalele din jur, Belgrad, nu Beograd, Sofia, nu Sofija, Budapesta, nu Budapeșt și, în fine, Kiev, nu Kiiiv (Kijiv, Kyjiv). Însă, după cum se observă, problema adaptării este foarte spinoasă, deoarece se bazează pe obișnuința și comoditatea comunicării pe de o parte și pe spiritul limbii, de cealaltă.

Nu în toate cazurile se poate aplica această „modelare fonetică”. De exemplu, nume de capitale precum Canberra (Australia) sau Istanbul (Turcia) nu respectă regula fonetică a transformării lui „n” în „m” înaintea lui „b”, pe care o învață copiii încă din primele clase de școală. În cazul acesta vorbim de excepții de la regulă. Dar numai în limba literară (corectă). Pentru vorbitorul român, Australia a fost o țară exotică, iar capitala ei i-a rămas, dacă nu necunoscută, cel puțin îndepărtată și lipsită de interes.

Însă Istanbulul (Țarigradul) i-a fost, după cum știm din istorie și folclor, întotdeauna aproape. Toate drumurile duceau la Stambul, un locuitor al capitalei otomane era numit Stambuliul, pentru că era stambuliot (ngr.), iar măsura de capacitate pentru cereale, banița de Stambul, a fost numită stamboală (care a devenit și patronimic românesc provenit din ocupație, nu din „Stan + boală”, cum l-au explicat unii prin etimologie populară).

În al treilea rând, această întoarcere la o formă (presupus) inițială a cuvântului/ numelui reprezintă un fenomen periculos pentru stabilitatea limbii, care a izbutit să-și impună forța ca sistem, dar este subminată

chiar de vorbitorii săi. Eu numesc acest obicei nesănătos „reflux fonetic” și mi-l explic prin dorința de a epata a unor vorbitori snobi, care doresc să arate cât de bine cunosc limbile străine (în primul rând, engleza), în detrimentul limbii lor. În virtutea condamnării cuvintelor întoarse la origini (precum *iceberg, față de aisberg, *vis-à-vis, față de vizavi etc.), nu pot fi de acord nici cu modificările aduse numelui de țară Ucraina. Mai ales că aceste schimbări provoacă dificultăți în rostirea etnonimului corespunzător. Pentru că, după cum am precizat anterior, bărbatul din Ucraina este ucrainean (u-crai-nean), iar femeia, ucraineană (u-crai-nean-că). Asta, conform DOOM-urilor unu și doi. Modificând structura fonetică a termenului, un locuitor din U-cra-i-na este u-cra-i-nean, iar o locuitoare, u-cra-i-nean-că. E corect, dar dificil și vine peste mână, încurcă; pronunțiile trebuie învățate din nou acum (și se vorbea de tradiție!) Să fim sinceri, toată lumea articulează u-crai-nean și chiar u-crai-ni-an, în niciun caz u-cra-i-nean. Ce putem face?

Să urmărim ce se întâmplă? Avem destule ocazii să vedem cum etimologiile populare, atracțiile paronimice, deformările cuvintelor au devenit variante corecte, validate de uz: firav, în loc de hirav, transperant, în loc de transparent, pufoaică, în loc de fufaică, detratant, în loc de detartrant ș.a. Pentru această situație dezarmantă, în care cine se străduiește să folosească limba corect cade în cursa comunicării curente, vorbind cu oameni care n-au aceste deprinderi, am în memorie o întâmplare de acum mulți ani: Intrând într-o cofetărie, am cerut câteva picromigdale, fiindcă-mi plăcea gustul lor amarui. „Ce?”, au întrebat cele două vânzătoare tinere, care parcă nu auziseră prea bine... „Picromigdale.” Auzind pronunția mea, fetele au pufnit în răs, dându-și coate („Ăsta nu știe să vorbească!”) „Degeaba vă hliziți”, am ripostat eu, „așa li se spune corect, pentru că numele lor vine de la «pikros», care înseamnă amar, adică sunt migdale amare.” „Dar așa scrie la noi în

rețetar, pricomigdale”, au răspuns bosumflate vânzătoarele. „Ei bine, decât un rețetar, nu era mai bun un dicționar?” Așa spuneam atunci și aveam dreptate, cel puțin în litera Dicționarului de neologisme al lui Florin Marcu și Constant Maneca (DN3, 1978, p. 822). Azi lucrurile s-au schimbat, pentru că vorbitorilor de română le-a fost mai comodă varianta cu metateză, pricomigdală, pe care o găsim în fiecare DOOM (în timp ce doar în primul se mai păstrează și forma originară, la care trimite varianta în uz).

Dar să revenim la orașele Ucrainei, la care am făcut referire în titlu. Prin rezonanța lor slavă, numele de localități (oiconimele) ucrainene ne sunt prea puțin familiare, deși pe unele ar trebui să le cunoaștem din evocata istorie comună: Colomeea (ucr. Kolomyja), locul unde Ștefan cel Mare și-a depus jurământul de vasalitate în fața lui Cazimir al IV-lea, regele Poloniei, Camenița (ucr. Kamianet-Podolskii), Hotin, Liov sau Lyov (ucr. Lviv, rus. Lvov, pol. Lwow), orașul înfloritor al Galiției, centru de civilizație, comerț, cultură, unde s-au școlit atâția fii de boieri moldoveni. Este, în definitiv, firesc să nu ne dăm seama imediat despre ce obiectiv este vorba, având în vedere sonoritatea diferită a cuvintelor față de obișnuința noastră de comunicare. O dificultate pe care n-o putem surmonta decât prin cultură (generală și lingvistică). Importantă, din punct de vedere intelectual, este chiar operația de comparare a numelor de orașe exprimate în coduri lingvistice diferite, urmată de identificare corectă a respectivelor localități. Ceea ce nu este întotdeauna simplu, având în vedere diferențele de scriere și de pronunție, care pun la grea încercare și văzul și auzul și, până la urmă, chiar inteligența (etimologic, înțelegerea). Așa se întâmplă când auzim „variantele străine” ale unor oiconime pe care le-am învățat de mult: Cernivți (ucr.) sau Cernovți (rus.), pentru Cernăuți, Bilhorod Dnistrovskyj (ucr.), pentru Cetatea Albă (al cărei nume a fost tradus mai întâi de turci, Akkerman, și apoi de ruși, Belgorod). Mai ușor sunt de identificat onomastic sunt Izmail

și Bolhrad, ale căror echivalente românești diferă doar printr-un sunet/ printr-o literă: Ismail, Bolgrad. După cum se observă, problematica numelor de localități este complexă, chiar dacă nu luăm în considerare evoluția denumirilor în timp ori schimbarea numelor din rațiuni diverse, în anumite împrejurări socio-politice și economice sau culturale etc. În acest caz, s-ar putea pune legitima întrebare: De ce să poarte un loc mai multe nume? N-ar fi bine să le spunem orașelor într-un singur fel? Să știți că această problemă îi preocupă nu numai pe vorbitorii obișnuiți, ci și pe specialiști. Mai ales acum, din perspectiva mondializării.

Pentru identificarea lor corectă, fără dubii, se consideră că denumirile ar trebui standardizate și pentru aceasta funcționează organisme naționale și internaționale. Folosul operației de identificare prin nume unic s-ar vedea în primul rând în cartografiere, având consecințe multiple: administrative, politice, economice, comerciale, turistice, militare...

Dar toate comisiile întrunite cu acest scop s-au găsit imediat în impasul selecției: Dacă o localitate are mai multe nume, pe care să-l alegem? Pe cel mai vechi? Pe cel dat de populația majoritară? Numele din limba oficială a statului respectiv? Numele actual? Și multe alte întrebări. Având în vedere că o localitate și-a putut schimba numele în timp de mai multe ori și că și astăzi poate avea 2-3 nume, pe care locuitorii le folosesc concomitent, situația pare de nerezolvat. Să luăm, de exemplu, municipiul Brașov, care are la intrare o plăcuță trilingvă: în română, în germană (Kronstadt), în maghiară (Brasso). Dacă Brașov și Brasso sunt foarte apropiate, Kronstadt, „orașul coroanei”, e un nume cu totul diferit, dat de locuitorii sași ai localității. Avându-se în vedere multilingvismul și încurajarea culturilor „mici” în afirmare, o reducere a oiconimiei prin nume unice pare foarte greu sau chiar imposibil de îndeplinit. Deși, iată, într-o societate orientată comercial prin branduri, problema protecției onomastice se pune din ce în ce mai acut: așa au apărut produsele cu

denumire de origine controlată, protejată, în încercarea de a preîntâmpina falsurile și impostura.

O altă situație care-i poate deranja pe lingviști este ezitarea în alegerea unui cod lingvistic adecvat. Mai precis, numele străine de localități sunt preluate din diferite surse și pronunțate ca atare, fără o minimă evaluare critică a variantei formale puse în circulație.

Astfel se întâmplă de ceva timp în trusturile de presă și la diversele canale de televiziune, care „dau tonul” unei debandade onomastice, în care aceeași localitate este numită Miholaiv, Miholaev, Nicolaev, Nicolaiv etc. sau Zaproje, Zaporojia, Zaporojie... Chestiunea s-ar rezolva ușor dacă respectivii jurnaliști s-ar întreba: în ce limbă vreau să le comunic ascultătorilor, telespectatorilor, cititorilor mei informațiile?

Desigur, pare facil de răspuns, în română! Atunci, nu trebuie să identific și numele românesc al localităților? Iar dacă acesta nu există, la ce limbă-suport trebuie să apelez, având în vedere că nu există (încă) o limbă universală? În situația noastră concretă, punem în acțiune trei coduri lingvistice, româna, preferată de orice nativ, ucraineana și rusa. De ce rusa? Pentru că limba ucraineană ne este mai puțin familiară, deși e și ea limbă slavă, înrudită îndeaproape cu rusa. Este totuși o limbă cu circulație mai redusă. De aceea și noi, românii, ca și alți vorbitori din regiune și chiar din toată Europa, am preluat din ansamblul limbilor slave în primul rând modelul de pronunție rusec. De aceea, cum arătam anterior, pronunțăm Kiev și nu Kiiv, ca în ucraineană.

În concluzie, pentru a stabili corespondențele cât mai exacte în ceea ce privește fonetica celor două limbi, este necesar să conștientizăm câteva reguli. De pildă, faptul că, în anumite poziții, vocalele „e” și „o” din rusă devin în ucraineană „i” (Harkov/Harkiv). La fel, consoana „g” devine „h” (Cernigov/Cernihiv), iar „n” trece în perechea ei nazală, „m” (Nicolaev/Mykolaiv). În atari condiții, este clar că vorbitorului român îi este mai la îndemână pronunția

rusească și va trebui să aleagă acest cod pentru exprimare: Cernigov, Harkov, Krivoirog (nu Kryvyjrik), Nikolaev, Zaporojie etc. Pe lângă acestea, în mod special mă intrigă modul în care se pronunță la unele televiziuni numele orașului Cernigov, devenit Cernigău, cu o falsă pronunție românească. În română, numele rusești de orașe, dar și de persoane (Ivanov, Popov, Stoianov...) păstrează sufixul „-ov” nealterat.

E adevărat că Moghilov, de pe Nistru, e rostit Moghilău și chiar Movilău (la Sadoveanu), iar Chișinăul are variantele rusești Chișiniiov și Chișinev, dar acestea sunt orașe de contact între cele două limbi, ceea ce nu se poate spune despre Cernigov.

Cu toate acestea, am găsit și pe internet orașul Cernigov, „căruia i se mai spune Cernigău.” Ciudat! Variantele de nume care se susțin sunt: Cernigov (rus.), Cernihiv (ucr.) și Czenihow (pol.). Cât despre Cernigău, cred că e o deformare preluată dintr-un comentariu în limba engleză (de la o agenție de știri) și colportată necritic (ceva ce vrea să semene cu pronunția lui „-ov” final în numele de orașe englezești, precum Glasgow).

În fine, referindu-mă la oiconimele ucrainene, am promis că am să abordez și alte repere geografice, care ne interesează din punctul de vedere al denumirii lor în limba română. Aceasta, pentru că permisivitatea excesivă în împrumuri și dorința de a reda cât mai fidel orice denumire, de orice origine îl determină pe vorbitorul român să uite că acele realități au deja un nume în limba lui, pe care el îl ignoră (fie pe moment, fie, mai grav, nu l-a cunoscut niciodată). Am să mă refer doar la două surse, deși, după cum se poate intui, analiza ar putea fi mult mai vastă. E vorba de localități și locuri pe care românii le frecventează foarte des, deoarece le-au devenit destinații favorite de vacanță. Cele mai multe sunt, firește, în Balcani și am să le evidențiez în primul rând pe cele din Grecia și Turcia, lăsând Bulgaria pentru altă dată. Să începem cu insulele din Marea Ionică: Kefalonia, Kerkira, Zakynthos

(Numele sunt transliterate, ca și cele din ucraineană, deoarece grecii folosesc, se știe, alt alfabet.!) Pe hartă, dar și în atât de atrăgătoare pliante turistice le vom întâlni grafiate cu forma aceasta. Dar ele trebuie identificate românește: Cefalonia, Corcira (sau Corfu), Zante. Unii ar putea riposta față de această obligație, motivând că nu cunosc aceste nume, care nu se folosesc în turism, dar ele țin de cultura generală, pe care deja am implicat-o în identificarea onomastică.

La fel ar trebui să pronunțăm nu Evia, ci Eubeea (lat.) numele insulei din estul Greciei centrale, nu Halkidiki, ci Peninsula Calcidică, prelungirea continentală cu formă de trident din nord-est. Așa cum nu rostim Athina, ci Atena, nu Kriti, ci Creta, nu Thesaloniki, ci Salonic ș.a.m.d. În același mod trebuie identificate localitățile și regiunile din Turcia care sunt cunoscute de foarte mult timp și au nume în limba română.

Spre exemplu, Kappadokia, în română se pronunță Capadocia, Trabzon are și varianta Trapezunt, Sinop, Sinope...

Este nevoie doar de puțină istorie.

Ceea ce am să realizez ca exercițiu final cu un nume pe care îl consider edificator, capitala Turciei, Ankara. La început de analiză, am fost surprins de o indicație în ceea ce privește accentuarea cuvântului. În DOOM3, p. 110, se precizează că „la numele proprii străine trebuie verificată și respectată accentuarea din limba de origine.” Primul dintre cuvintele care ilustrează această regulă este chiar *Ánkara*, cu accent pe vocala inițială. Desigur, pentru cine a călătorit în Turcia, această accentuare nu este o noutate, deși românii pronunță, prin tradiție, *Ankára*, cu penultima silabă accentuată, ceea ce corespunde normei din limba română. Nu cred să fi auzit pe cineva, dacă nu cumva o fi avut vreun exces de corectitudine, pronunțând cuvântul accentuat pe primul „a”. De altfel, cum am mai remarcat în acest material, nici autoarele DOOM-ului nu exclud formele „adoptate prin tradiție” (p.110), așa cum pare și aceasta. În același

timp, din curiozitate, am parcurs drumul invers, căutând informații în dicționarele mai vechi. În DOOM1 am găsit lista de Nume proprii geografice și nume de locuitori (p.669), în care figurează succesiv Angóra (mai vechiul nume al orașului, purtat până în 1930) și Ánkara. Și m-a frapat și această modificare de accent, dificil de explicat și resimțită mai curând ca o inadvertență.

Mai ales că, deși Angora a dispărut ca nume propriu din DOOM-urile următoare, el s-a păstrat, prin antonomază, ca nume al unor rase de capre, de iepuri, de pisici din Anatolia centrală, cărora li se și spune „angora” sau „...de Angora”. Denumire celebră, dat fiind faptul că din lâna caprelor de Angora se obține cunoscutul mohair sau tiftik kumaş (turc.). În această situație insolită, oricât de surprinzător ar părea, Angora a determinat accentuarea românească a numelui Ankara.

Pe care, iată, îl pronunțăm în două moduri, unul curent și altul corect! Dar ce va fi în continuare, dacă noile reguli vor fi aplicate și în ce măsură, vom vedea. Până una-alta, ar fi bine să căutăm DOOM-ul și poate vom găsi în paginile lui acele lămuriri ce pot să ne clarifice anumite situații ambigue ivite în comunicare. Și fiecare pasăre va fi mulțumită cu aceasta, căci toată lumea va înțelege limba ei!

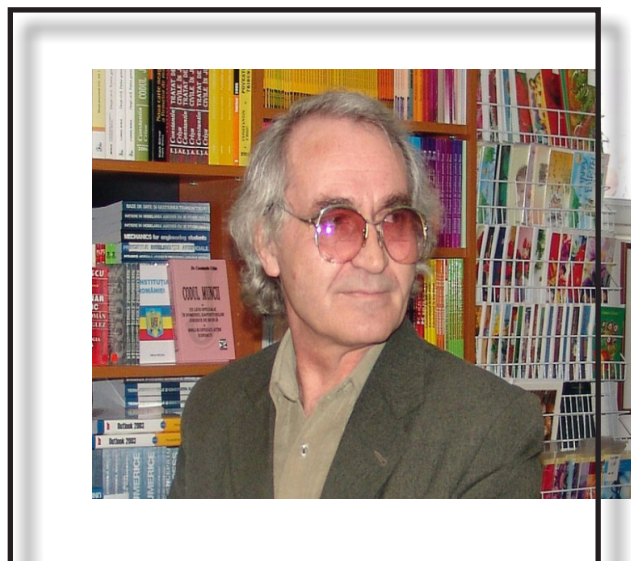
ION ZIMBRU 70

mi-i dor de MAMA cum nu mi-a mai fost,
ori cum mi-a fost din/totdeauna, poate-i
mai bine să-nvăț moartea pe de rost
și să mă duc plângând, să-i spun și TATEI
că ȚĂRNA lor CURATĂ a rămas
ACOLO, pe un DEAL și pe o VALE,
într-un CĂTUN tăcut și într-un CEAS
încremenit în LUTURI CATEDRALE -
mi-i dor de AMÂNDOI, în fiecare
TRECUT PREZENT al clipei viitoare

mi-i dor de CEI care m-au dat la DRUM,
care mi-au zis că moartea NU EXISTĂ,
că-i doar un trist ATUNCI ajuns ACUM -
înalt izvor de lacrimă-n batistă,
licăr adânc, mocneală-ntru NĂDEJDE
și întru gând mereu că CEL de SUS
ascultă, înțelege și pornește
alt TIMP, alt RĂSĂRIT și alt APUS -
mi-i dor de amândoi: MAMĂ și TATĂ -
TRECUT PREZENT în orice niciodată.

PUR ȘI SIMPLU
(de/spre Mama Dorului)

DOOM

MIHAIL MANOILESCU

*autorul tragediei predestinări a geniului
moldovenesc ostracizat de proprii conaționali*

Gheorghe Felea

Reintegrarea lui Manoilescu în cultura română după 1989 este insuficientă, cea mai notabilă absență înregistrându-se în sistemul universitar. Excepție, curentul inițiat de acad. Ilie Bădescu la Facultatea de Sociologie a Universității din București.

Opera manoilesciană (lumea ideilor) trebuie decuplată de sinuozitățile vieții personale ale autorului. De altfel, acest îndemn nu este decât unul la luciditate, pentru că, oricum, ideile, știm de la Platon, sunt independente de puterile noastre: „Dacă am admite un raport foarte strâns între operă și viața autorului, am cădea în ceea ce se numește sociologism vulgar: privirea ne-ar fi confiscată de evenimentele vieții, iar opera s-ar transforma într-o umbră palidă a acelor evenimente. Autorul ar cădea de pe pedestal, înlocuit de omul «concret», spectacolul vieții ar umbri valoarea operei – dar cel mai mare pericol ar fi, evident, completa «demitizare» a ansamblului om-operă, căci omul ar fi transformat din (posibil) geniu în «om ca noi»...” Pentru a accede la informația reală cuprinsă în opera manoilesciană, de o așa de mare profunzime: „Memoria sa trebuie cinstită până la hotarul legendei.”

Poate nu întâmplător, două din lucrările importante ale lui Mihail Manoilescu „Tragica predestinare a geniului moldovenesc” (1945) și „Etica politică” (1948), apar spre finalul carierei ca o încununare a operei, nu doar în ordinea temporală, dar și din perspectiva superiorității eticii și a politicii asupra economiei și sociologiei. Cert este că analiza privind distribuția demografiei naționale a inteligenței și eroismului este o noutate

care intrigă și pune pe gânduri: Moldova este centrul sacrificial al României și, nu în ultimul rând, pol al inteligenței.

Prin „Etica politică”, Manoilescu se înscrie în linia multiseclară a gândirii românești, inaugurată de Neagoe Basarab, antimachiavelică, creștină și populară („populistă” ar spune, probabil, neinițiații de astăzi). Trecerea în revistă a valorilor politice sintetizate de către Manoilescu nu poate fi decât de mare utilitate oricărui politician preocupat de conștiința rolului și rosturilor sale.

Cităm din „Etica politică”: „În concluzie, valorile finale sunt: patria, națiunea, clasa, comunitatea confesională, provincia, omenirea, comunitatea profesională (pe diferite trepte de importanță). Valorile instrumentale sunt: statul, partidul politic, doctrina politică, suveranul și șeful politic.

Până la momentul redactării „Eticii politice”, mai apăruseră eseuri, studii, articole subsumabile acestei problematice creații ale unor autori precum Mihail Ralea, Dimitrie Gusti, Ștefan Zeletin, Tudor Vianu, Petre Andrei dar o carte dedicată acestui domeniu, nu.

Lucrarea conține tabloul virtuților care începe cu idealismul definit drept cultul unui ideal superior care te împinge să-ți pui viața în serviciul său. Conținutul idealului moral al omului politic este pentru Manoilescu sinonimul kantian al bunăvoinței: numai aceasta singură valorează prin ea însăși, nu prin rezultatele ei, numai bunăvoința și intențiile bune „sfărâmă legătura absurdă și revoltătoare dintre morală și succes”.

În opinia sa, idealismul se situează în orizontul scopurilor, în timp ce realismul este legat nemijlocit de planul mijloacelor. Inevitabil, în viață apare o coliziune între aspirațiile ideale și lupta politică partizană, dar importante sunt entuziasmul altruist, dezinteresat, pentru destinul celorlalți și

capacitatea de sacrificiu.

Cea de-a doua virtute obligatorie, abnegația personală, iar cea de-a treia, probitatea, vădesc caracterul de gentleman, cu precizarea: „nu oricine poate fi în același timp și gentleman și om politic”.

În a patra categorie sunt incluse bunătatea, și blândețea sunt considerate ca mari virtuți. În fine, tabloul virtuților se încheie cu puritatea de moravuri, înțeleasă ca neprihănire a vieții particulare. Orice formă de imoralitate în viața personală a omului public este corupătoare.

Reintegrarea lui Manoilescu în cultura română după 1989 este insuficientă, cea mai notabilă absență înregistrându-se în sistemul universitar. Excepție, curentul inițiat de acad. Ilie Bădescu la Facultatea de Sociologie a Universității din București.

Opera manoilesciană (lumea ideilor) trebuie decuplată de sinuozitățile vieții personale ale autorului. De altfel, acest îndemn nu este decât unul la luciditate, pentru că, oricum, ideile, știm de la Platon, sunt independente de puterile noastre: „Dacă am admite un raport foarte strâns între operă și viața autorului, am cădea în ceea ce se numește sociologism vulgar: privirea ne-ar fi confiscată de evenimentele vieții, iar opera s-ar transforma într-o umbră palidă a acelor evenimente. Autorul ar cădea de pe pedestal, înlocuit de omul «concret», spectacolul vieții ar umbri valoarea operei – dar cel mai mare pericol ar fi, evident, completa «demitizare» a ansamblului om-operă, căci omul ar fi transformat din (posibil) geniu în «om ca noi»...” Pentru a accede la informația *reală* cuprinsă în opera manoilesciană, de o așa de mare profunzime: „Memoria sa trebuie cinstită până la hotarul legendei.”

Interesant este faptul că Manoilescu își intitulează ultimul paragraf al manualului său nu *Viciile omului politic*., ci „Păcatele majore ale omului public”.

Probabil, termenul de viciu i se părea și mai nepotrivit decât antonimul său, drept care recurge la termenul moral religios de *păcat*. Evident că „răsturnarea” virtuților ne va da tabloul păcatelor: lipsa de ideal, egoismul sub infinitele sale forme, necinstea, răutatea și decăderea morală.

În privința egoismului, simte nevoia să adauge două defecte ale lui *homo politicus*: *vanitatea* și *rangofilia*. Primul defect este augmentat și de publicitate, iar, în opinia sa, oricum ziarele amplifică excesele de orgoliu și vanitate, astfel încât dacă „oamenii politici au febră, presa delirează; dacă oamenii politici insultă, presa suduie birjărește”.

Vanitatea exhibiționistă și obsesia rangului atins fără merit specific afectează grav credibilitatea și onorabilitatea omului politic. Când acestea se înfrățesc toxic cu ipocrizia, cu minciuna în variatele ei forme, cu disprețul suveran pentru cuvântul dat, cu lipsa de milă, de generozitate sau de iertare, și se însoțesc, totodată, cu aprecierea răutății și cruzimii, atunci numai *invidia* mai lipsește pentru a completa acest tablou repugnabil al păcatelor, viciilor și defectelor omului politic dintotdeauna.

Lipsește doar *utilitarismul* din această enumerare, ceea ce nu poate fi explicat decât prin faptul că, în genere, în epocă, este o eclipsă a interesului pentru politica practică din perspectiva principiului utilității, a „*principiului celei mai mari fericiri pentru cel mai mare număr de oameni*”.

Manoilescu a crezut că viața politică, deși este, nu arareori, o junglă de interese, poate fi, de asemenea, și un tărâm al consensului și cooperării. Era lucid și combativ, și tocmai de aceea găsea mereu foța și spera că răul poate fi diminuat, că formele cruzimii (sangofliei) și invidiei („plaga morală cea mai nefastă a viții politice”) pot fi redirecționate spre scopuri benefice, că necinstea și dezonoarea pot fi neutralizate prin educație și teama de ridicol. N-a fost să

fie așa nici pentru mulți alții, nici pentru el. Este, neîndoios, o datorie de grațitudine, de recunoștință – o datorie *prima facie* în sensul dat de David Ross acestui concept moral – pe care i-o purtăm acestei personalități politice de prim rang a istoriei naționale. Numai astfel devin comprehensibile intersecțiile vieții istorice cu destinele individuale de excepție. Numai astfel putem înțelege și tragicul existenței acestei personalități, mai ales, unitatea de sens și de conținut moral a vieții celui care a fost Mihail Manoilescu.

Apropo de etică, în anul 1921 Mihail Manoilescu devine coproprietar a Minelor Șorecani din județul Cluj. În urma unor investiții importante și a deschiderii unei galerii noi, producția de cărbune brun a crescut de patru ori. Împreună cu fratele său Grigore Manoilescu, a încheiat un contract de colaborare cu firma belgiană Electrobél pentru construcția unei termocentrale la Aghireșu Fabrici (inaugurată în 1930).

De asemenea, între 1922 și 1923 a fost acționar și director al Băncii Țărănești din București, de unde a demisionat fiind acuzat de iregularități financiare. Mihail Manoilescu a fișat un trai opulent. Avea două locuințe somptuoase în București și câte o vilă la Bușteni și Mangalia, mai multe automobile, trăsură cu echipaj, depășind cu mult veniturile sale și standardul de viață obișnuit al demnitarilor. Deși a fost supus de trei ori unor măsuri de control al averii, rezultatele au fost neconcludente.

În viziunea lui Manoilescu, clasele sociale superioare trebuia să reprezinte un etalon în moralitate și dorința de a sprijini pe cei fără posibilități. Manoilescu argumentează poziția sa cu îndemnuri din lucrarea „Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie” și, în tradiție autentică ortodoxă, spune că nu există îndreptățire la conducerea oamenilor decât aceea pe care o dă capacitatea de a face bine. „Ce îl învață Neagoe pe fiul său, se întreabă retoric Manoilescu, și tot el

răspunde cu vorbele domnitorului: <<De va fi mai harnic unul dintre cei săraci decât unul din feciorii de boieri sau rudă a voastră, să nu dați acestuia cinstea, ci să o dați celui mai sărac, dacă este vrednic și harnic și va păzi datoria mai cu cinste decât boierii.>>

Puțini cunosc astăzi mărturia creștină pe care Mihail Manoilescu a dat-o în timpul vieții sale: Ortodoxia nu este o religie pentru dialecticienii. Ea presupune un cer, o căldură și o mireasmă a ei. Și plâng pe toți aceiași care nu s-au pătruns niciodată de ele...

Cel care vă vorbește nu și-a petrecut vacanțele copilăriei în saloanele cosmopolite de cură, ci numai la moșioara strămoșilor sau în căsuțele albe ale mănăstirilor de maici din Moldova. Acolo, când venea ziua hramului, din zori de zi se adunau țăranii în port românesc de munte; iar maicile forfoteau grăbite și pline de sfiala grijiilor. În aer plutea o evlavie fără nici o teamă. Și casa lui Dumnezeu era a tuturor. Cine a văzut asta nu mai caută să definească cu vorbe Ortodoxia. Ortodoxia nu se definește; se trăiește. Ortodoxia este dimineața unei zile de hram la o mănăstire de munte“. (Conferința *Românism și ortodoxie*, prof. Mihail Manoilescu, 6 octombrie 1935)

Indubitabil, problemele tranziției societății românești ar putea fi mai puțin dureroase dacă liderii țării, intelectualitatea cu acces mediatic ar ține seama de imperfecțiunile modelului occidental de dezvoltare, evitându-se astfel erorile unei tranziții cu prea multe modele și cu prea multe distorsionări politice. Din păcate, se omite faptul că Manoilescu este cel mai important gânditor român în problematica dezvoltării. Scrierile sale nu au fost încă egalate, societatea românească contemporană rămânându-i profund datoare din acest punct de vedere. Mai mult, se pare că Manoilescu a intrat într-o a doua uitare după 1989, care chiar dacă nu este atât de brutală precum cea de după 1944 este tot atât de eficientă în ceea ce privește înstrăinarea

față de marile valori ale culturii române.

Manoilescu este foarte important pentru noi datorită faptului că identifică într-o manieră completă atât problematica tranziției cât și soluțiile pentru aceasta într-o perioadă în care, de mai bine de 30 de ani căutăm, orbiți de orgoliul modernității, rezolvarea actualei interminabile tranziții, rezolvare care întârzie să apară

Manoilescu a fost unul dintre politicienii români cu cea mai amplă operă, cu lucrări în principal de teorie și istorie economică: a publicat 128 de titluri. (Cf. Valeriu Dinu, „Schiță de portret”). Produce o mare mâhnire faptul că opera lui Manoilescu a fost mai mult apreciată în străinătate decât în România: despre el s-au scris 88 de lucrări străine și numai 21 de lucrări românești.

Spre exemplu, cartea lui despre comerț a fost publicată în franceză între anii 1940 și 1950, iar în română a fost tradusă abia după 1990. „Memoriile” lui Manoilescu au fost publicate în 1945 și reeditate abia în 1993.

Manoilescu, a publicat remarcabile studii și cărți de specialitate în Italia, Franța, Germania, Anglia, Portugalia, Spania, Brazilia. El a fost un participant de renume la seminarii și conferințe internaționale, un membru al elitei intelectuale și politice europene. Era un orator desăvârșit cu o ținută științifică impecabilă. Avea ușurință în comunicare, calitate ce rezulta și din faptul că era poliglot. Deducem asta din faptul că, în „Memorii”, referindu-se la convorbirile care au precedat Dictatul de la Viena el a vorbit cu Ribbentrop în germană, cu Ciano în franceză și în italiană, iar Ciano și Ribbentrop dialogau între ei în engleză, Manoilescu stăpânind și această limbă.

Ingratitudinea românească, dezolanta nepăsare în valorificarea operei lui Manoilescu contrastează cu faptul că Celso Furtado, marele economist brazilian, cel dintai discipol al economistului român,

asigură traducerea celebrei sale cărți „Teoria Protecționismului”, apărută în 1929 la București și, în 1931, la Sao Paulo.

Volumul a fost considerat, la timpul lui, o capodoperă de analiză economică mondială, „Biblia industriașilor brazilieni”.

Teoriile manoilesciene au fost preluate de Guvernul Vargas și, pe această bază, s-a produs industrializarea Braziliei.

În mod surprinzător, istoricul care a cercetat și dat o interpretare spectaculoasă influenței lui Manoilescu asupra economiilor latino-americane, și în special a celei braziliene, nu este un brazilian, ci nord-americanul Joseph Love, profesor de la Universitatea din Illinois, cu stagii de specializare la București, în anii 1981-1982. Cartea sa, „Făurirea Lumii a Treia” („Crafting the Third World”), a văzut lumina tiparului și la București, la sfârșitul anului 2002, cu sprijinul financiar al Ambasadei Braziliei. Excelența Sa, d-lui Jeronimo Moscardo de Sousa, ambasadorul Braziliei de atunci aprecia România „ca o putere culturală, care a influențat Brazilia în două momente decisive: la dobândirea independenței intelectuale prin Tristan Tzara și în realizarea independenței economice prin Mihail Manoilescu”.

În anul 2000, președintele Braziliei, Fernando Henrique Cardoso, un discipol a lui Manoilescu, a scris cartea „Teoria dezvoltării”, în care se recunosc influențele maestrului, iar Josef Love precizează că un inginer român a construit economia din America Latină prin principiile sale de industrializare.

Din păcate, acest geniu tecucean/gălățean a avut un final tragic, așa cum premonitoriu afirmase despre geniul moldovenesc.

După război, la 12 octombrie 1944, Manoilescu Mihail Manoilescu, etichetat drept „canalie” și „vagabond politic” este arestat și reținut un an și două luni, fără a

fi judecat, timp în care este destituit și de la catedră. Eliberat în decembrie 1945, se consacră redactării memoriilor privind activitatea sa politică și elaborării unor lucrări – rămase nedefinitivate – care se adaugă celor 13 studii publicate după 1937.

Tot în această perioadă a studiat folosirea energiei geotermice și a brevetat rezultatele pe care le-a obținut în țară și în Elveția, sub numele fiului său Alexandru.

La 19 decembrie 1948 a fost arestat din nou. A ajuns, în 1950, la Sighet, unde se aflau deținuți, într-un regim de exterminare, toți foștii demnitari ai țării. Aici, lipsit de asistență medicală, asemenea celorlalți deținuți, moare la 30 decembrie 1950, la vârsta de 59 de ani.

Decesul a fost comunicat familiei abia după aproape 8 ani, în mai 1958. În 1951, când Mihail Manoilescu nu mai era în viață, i s-a intentat un proces de către un tribunal civil, privind activitatea sa ca ziarist, iar la 12 aprilie 1952 a fost condamnat „*in lipsa*“ (!) la 15 ani temniță grea și 10 ani degradare civică, cu confiscarea totală a averii, fapt probabil unic în analele judiciare ale tuturor țărilor civilizate.

În cultura românească personalitatea lui Mihail Manoilescu rămâne controversată. În gândirea lui converg curenți reflexive și impulsuri spirituale greu de împăcat: raționalismul economic, creativitatea teoretică și iraționalismul ideologic. Textele sale scot la iveală niveluri discursive eterogene și o derutantă oscilație între nuclee problematice contradictorii. Înzestrat cu spirit analitic de tip anglo-saxon, rigoare logică de tip germanic și fantezie latină, Manoilescu este unul dintre cei mai remarcabili gânditori români din secolul XX.

Un recent afront a mai primit Mihail Manoilescu, „promotor al ideologiei fasciste” din partea Ambasadei SUA, „dezamăgită de decizia BNR de a-l onora

pe Mihail Manoilescu, fostul guvernator al Băncii Naționale din perioada interbelică, prin lansarea unei monede omagiale”.

Ambasada SUA arată că Manoilescu a promovat și a contribuit activ la ideologia fascistă și sentimentul antisemit în România, „care în final au condus la cea mai întunecată perioadă a acestei țări”. „În timp ce Ambasada SUA recunoaște dreptul României de a sărbători tradițiile instituțiilor sale, aceste celebrări nu trebuie să includă imagini ale unor persoane care au fost condamnate de către istorie și care, prin faptul că sunt onorate, sunt validate”, mai arată Ambasada SUA. De asemenea, Ambasada SUA consideră că această practică contravine fundamentului instituțional democratic al României, promovării statului de drept și protecției drepturilor fundamentale ale omului.

Este încă o confirmare a tragediei predestinării a unei personalități de excepție – strălucit inginer, orator, profesor, om politic, diplomat și, mai presus de toate, economist recunoscut pe plan internațional dar uneori ignorat în propria țară.

Răftulescu

”

În ultimele decenii, societatea contemporană lasă impresia că stăpânește complet definitiv modalitățile de rezolvare a tuturor problemelor, de la cele naționale sau sociale până la cele familiale sau intime. Dar, este numai o impresie, deoarece, în realitate, fiecare individ, generație sau popor re trăiește, reeditează pe cont propriu atât „marile”, cât și „micile” drame picătură cu picătură, la marea experiență colectivă a umanității. Până în secolul al XVIII-lea, omul s-a căutat ca specie, în secolul al XIX-lea s-a definit ca persoană, în secolul XX s-a descoperit pe sine ca unicitate, în timp ce începutul secolului XXI aduce în prim plan percepția prin celălalt - aproapele.

Toamna asta spune rugăciuni
pentru frunzele în legănare
când spre tainite lunare
se întorc sălbăticiuni -

din atâtea întâmplări bizare
mici fragmente crude te-nconuni
sub cupole de însingurare -

azi în vinul aspru poți să crezi
dacă vrei în clipa să te-așezi
șes paianjenii la veșnicie

raze puritatea-și coc în miez,
zborul între lacrimi învie -
Cât din tine, Doamne, să-mi păstrez?

PETRE MANOLACHE

ARPEGII LIRICE
poezii
-ANTOLOGIE-
Ed. Phoebus, Galați, 2022

S
U
M
A
R

ARHIVĂ FOTO

1. „Trecutul are un nou viitor” – FLASH MOB-ul Șevaletelor
2. Școala de Arte

ARTĂ PLASTICĂ

8. MORPHOCHROMA – Corneliu Stoica
12. DICȚIONAR. Artiști plastici gălățeni (181) – Corneliu Stoica

CRONICĂ

14. Sub spectrul blestemului – Cornel Simion Galben
16. Albastru de Ion Manea – Katia Nanu
17. La bucu și buna sa – Ghiță Nazare
18. Pasiunea mutațiilor sufletești – Octavian Mihalcea

SERIAL

20. Un bărbat ciudat care se înalță – Ion Manea
33. FIECARE PASĂRE PE LIMBA EI? Despre orașele Ucrainei și alte repere geografice – Cătălin Enică
39. Mihail Manolescu – autorul tragediei predestinării a geniului moldovenesc ostracizat de proprii conaționali – Gheorghe Felea

DOCUMENT ISTORIC

31. La Galați nu se moare... – Violeta Ionescu

CREAȚIE LITERARĂ

23. Când toca la Gara Veche – George David
27. Cămașa pătată de somn – Marilena Apostu
29. Aforisme Non-Stop – Pompiliu Comșa

RĂFTULESCU

18. Revista UtopIQa – Doina Roman și redacția
44. Arpegii lirice – Petre Manolache
44. Cuplul – o entitate veche ca Biblia însăși... – Simona Trifu

D-ale SCRITORILOR

5. Mihai Cimpoi – un paznic al grădinii noastre – Viorel Dinescu
30. Scriitorul Dan Plăeșu s-a mutat în Garsoniera lui ăl bătrân
Ion Manea
38. Ion Zimbru - 70

